

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารที่มีต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน มีต่อมศึกษาด้านการเงิน, บุคลากร, อาคารสถานที่และครุภัณฑ์, วัสดุการอ่าน, การบริการและกิจกรรม และการส่งเสริมให้ครูอาจารย์และนักเรียนใช้ห้องสมุด
2. เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการดำเนินงานห้องสมุด
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนจากผู้บริหารและบรรณารักษ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้น 2 ชุด เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารอย่างเที่ยงตรง ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ชุดที่ 2 สำหรับบรรณารักษ์ ทั้ง 2 ชุดเป็นแบบสอบถามปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบ่งเป็น 2 เรื่อง คือ

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม และ
2. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในห้องสมุดของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนต่อการดำเนินงานห้องสมุดด้านการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ วัสดุการอ่าน กิจกรรมและบริการ และการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารและบรรณาธิการทั้งหมด 206 ชุด ได้รับ
กลับคืนมา 180 ชุด คิดเป็นร้อยละ 87.38 เป็นผู้บริหาร 89 คน หรือร้อยละ 86.41
เป็นบรรณาธิการ 91 คน หรือร้อยละ 88.35

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรต่าง ๆ จาก
ห้องสมุดโรงเรียนของผู้บริหาร

1.1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้บริหารส่วนใหญ่ร้อยละ 57.30 เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 50-60 ปี
คิดเป็นร้อยละ 67.42 ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารมา 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ
47.19 ส่วนมากมีอายุราชการ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.34 การศึกษาจบวุฒิ
ปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 51.69 เคยรับการอบรมหรือศึกษางานห้องสมุดมากที่สุด
ร้อยละ 66.29 และมีนโยบายหรือโครงการพัฒนาห้องสมุดมากที่สุด ร้อยละ 100.00

และบรรณาธิการส่วนใหญ่ร้อยละ 86.81 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-39 ปี
มาก คิดเป็นร้อยละ 39.56 ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นบรรณาธิการมา 1-10 ปี คิดเป็น
ร้อยละ 71.43 ส่วนมากมีอายุราชการ 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 59.34 การศึกษาจบวุฒิ
ปริญญาตรีกันเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.44 เคยรับการอบรมหรือศึกษางานห้องสมุดมากที่สุด
ร้อยละ 92.31 และมีนโยบายหรือโครงการพัฒนาห้องสมุดมากที่สุด ร้อยละ 100.00

1.2 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในห้องสมุดของผู้บริหาร ความเห็นของ
ผู้บริหารและบรรณาธิการ

ก. การใช้ห้องสมุดของผู้บริหาร

ผู้บริหารมีความเห็นสูงสุดในระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 3.85 ว่า ห้องสมุด
มีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้บริหาร ส่วนบรรณาธิการมีความเห็นสูงสุดในระดับปานกลาง
ที่ค่าเฉลี่ย 2.77 ว่า ผู้บริหารต้องการใช้ห้องสมุด

ข. ทรัพยากรของห้องสมุดที่ผู้บริหารใช้

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ที่ผู้บริหารใช้ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ โดยผู้บริหารตอบในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.71 และบรรณารักษ์ตอบในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 3.12 ส่วนสิ่งที่ไม่ตีพิมพ์ทั้ง 2 ฝ่ายเห็นว่า ผู้บริหารใช้ในระบับน้อยและน้อยที่สุด

ค. บริการของห้องสมุด

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับการใช้บริการของผู้บริหาร คือ ใช้บริการยืมและคืนหนังสือมากที่สุด โดยผู้บริหารตอบในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 3.65 และบรรณารักษ์ตอบในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 2.95

ง. การใช้ประโยชน์จากวัสดุการอ่านเพื่อการบริหารโรงเรียน

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารใช้ประโยชน์จากวัสดุการอ่านเพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการมากที่สุด โดยผู้บริหารตอบในระดับมากที่สุดค่าเฉลี่ย 4.04 และบรรณารักษ์ตอบในระดับปานกลางที่ค่าเฉลี่ย 3.38

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารโรงเรียนคือห้องสมุด ด้านการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ วัสดุการอ่าน กิจกรรมและบริการ และการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด ตามความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์

2.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการเงิน (จากตารางที่ 12)

ทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นตรงกันต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการเงิน เกือบทุกด้าน (โดยข้อยุ่ในระดับมาก 5 เรื่อง ปานกลาง 5 เรื่อง และน้อย 5 เรื่อง) เรื่องที่ทั้ง 2 ฝ่าย เห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ใ้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุด และจากแบบสอบถามด้านการเงิน 12 ข้อ นั้น มีเพียง 1 ข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงในระดับมาก แต่บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง ได้แก่ อ่านววยความสะดวกในการเบิกจ่ายเงิน

2.2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบุคลากร (จากตารางที่ 13)

ทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านบุคลากร ในประเด็นต่าง ๆ ในระดับตรงกันครึ่งหนึ่ง โดยเป็นระดับมาก 1 เรื่อง และระดับปานกลาง 1 เรื่อง แต่ผู้บริหาร (10 เรื่อง) และบรรณารักษ์ (15 เรื่อง) มีความเห็นในระดับปานกลางเป็นส่วนมาก เรื่องที่ผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การพิจารณาความดีความชอบของบรรณารักษ์โดยเทียบกับอาจารย์ประจำวิชาอื่น ๆ แต่เรื่องที่บรรณารักษ์เห็นว่า ผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การให้บรรณารักษ์มีอิสระในการดำเนินงานห้องสมุด

จากแบบสอบถามด้านบุคลากร 18 ข้อ มีอยู่ 15 ข้อ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงในระดับสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับความเห็นของบรรณารักษ์ ส่วนอีก 3 ข้อ ที่ไม่มีความแตกต่างกันนั้น ได้แก่ ให้บรรณารักษ์มีอิสระในการดำเนินงานห้องสมุด, ให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดผู้ปฏิบัติงานได้บังคับบัญชา และส่งเสริมด้านสวัสดิการแก่บุคลากร

2.3 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด (จากตารางที่ 14)

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นในระดับตรงกันต่อบทบาทที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ในประเด็นต่าง ๆ มากกว่าครึ่ง โดยเป็นความเห็นในระดับมาก 1 เรื่อง และระดับปานกลาง 5 เรื่อง แต่ส่วนใหญ่ผู้บริหาร (7 เรื่อง) และบรรณารักษ์ (7 เรื่อง) มีความเห็นในระดับปานกลาง เรื่องที่ทั้ง 2 ฝ่ายเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ สนับสนุนให้มีการซื้อครุภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามความจำเป็น

จากแบบสอบถามด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุดทั้ง 10 ข้อ มี 9 ข้อ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงในระดับสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับความเห็นของบรรณารักษ์ ส่วนอีก 1 ข้อ ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ได้แก่ สำรองตรวจตราครุภัณฑ์ห้องสมุด

2.4 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านวัสดุการอ่าน (จากตารางที่ 15)

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นในระดับเดียวกันต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านวัสดุการอ่านในประเด็นต่าง ๆ เป็นส่วนมาก โดยเป็นระดับมาก 1 เรื่อง และระดับปานกลาง 4 เรื่อง แต่ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ เรื่องที่ทั้งสองฝ่ายเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับมาก เป็นอันดับ 1 ได้แก่ ให้อาจารย์เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ

จากแบบสอบถามด้านวัสดุการอ่าน 6 ข้อ นั้น มี 3 ข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงในระดับสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับความเห็นของบรรณารักษ์ได้แก่ สนับสนุนให้ห้องสมุดมีหนังสือให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำของกระทรวงศึกษาธิการ เสนอแนะหนังสือใหม่ ๆ แก่บรรณารักษ์ และสร้างความสัมพันธ์กับสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย ส่วนอีกเรื่องหนึ่งคือ 3 ข้อนั้น ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ได้แก่ ให้อาจารย์เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ, ร่วมกับบรรณารักษ์วางแผนในการจัดหาหนังสือและวัสดุการอ่าน และให้นักเรียนเสนอรายการหนังสือที่ต้องการ

2.5 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านกิจกรรมและบริการห้องสมุด (จากตารางที่ 16)

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านกิจกรรมและบริการในประเด็นต่าง ๆ ในระดับต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ที่ตรงกันมีเพียง 3 เรื่อง เป็นระดับมาก 1 เรื่อง และระดับปานกลาง 2 เรื่อง ผู้บริหารมีความเห็นในระดับมากกว่าครึ่ง (5 เรื่อง) แต่บรรณารักษ์มีความเห็นในระดับปานกลางเป็นส่วนมาก (6 เรื่อง) เรื่องที่ผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ส่งเสริมให้บรรณารักษ์มีความสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มโรงเรียนในการจัดกิจกรรมและบริการ และเรื่องที่บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับปานกลางเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ให้บรรณารักษ์เสนอโครงการจัดกิจกรรมห้องสมุดประจำปี

จากแบบสอบถามด้านกิจกรรมและบริการทั้ง 8 ข้อ นั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งแสดงว่าผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงในระดับสูงกว่าที่บรรณารักษ์ประเมินผู้บริหารไว้

2.6 บทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด (จากตารางที่ 17)

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดในประเด็นต่าง ๆ ในระดับต่างกันเป็นส่วนใหญ่ ที่ตรงกันมีเพียง 6 เรื่อง เป็นระดับปานกลางทั้งหมดแต่ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นในระดับปานกลางเป็นส่วนมาก เรื่องที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ การจัดหาหนังสือและวารสารที่มีคุณค่าทางการศึกษาให้แก่ครูอาจารย์

จากแบบสอบถามด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดทั้ง 17 ข้อ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ถึง 16 ข้อ ซึ่งแสดงว่าผู้บริหารประเมินตนเองว่าปฏิบัติจริงในระดับสูงกว่าที่บรรณารักษ์ประเมินไว้ และข้อที่ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ คือ จัดชั่วโมงการค้นคว้าห้องสมุดไว้ในตารางสอนของครูอาจารย์และนักเรียน

ตอนที่ 3 บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนต่อห้องสมุด ด้านการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ วัสดุการอ่าน กิจกรรมและบริการ และการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดตามความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์

3.1 บทบาทที่คาดหวังด้านการเงิน (จากตารางที่ 18)

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารส่วนมากรวมกัน ซึ่งอยู่ในระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ (ระดับมาก 9 เรื่อง และปานกลาง 1 เรื่อง) แต่ผู้บริหารมีความคาดหวังต่อบทบาทของตนในแต่ละเรื่องสูงกว่าบรรณารักษ์ เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังไว้ว่าจะปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่งได้แก่ ปรับปรุงงบประมาณห้องสมุดทุกปี และให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุด ส่วนบทบาทที่บรรณารักษ์คาดหวังจะให้ผู้บริหารมีบทบาทเป็นอันดับหนึ่ง คือ การวางแผนนโยบายด้านงบประมาณของห้องสมุด

จากแบบสอบถามด้านการเงินทั้ง 12 ข้อ มีเพียง 3 ข้อ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และเป็นความคาดหวังที่ผู้บริหารประเมินไว้สูงกว่าบรรณารักษ์

3.2 บทบาทที่คาดหวังด้านบุคลากร (จากตารางที่ 19)

ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของคนส่วนมากตรงกันซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด 12 เรื่อง เหมือนกับบรรณาธิการ เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังไว้ว่าจะปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ให้โอกาสแก่บรรณาธิการเข้าฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ส่วนเรื่องที่บรรณาธิการคาดหวังไว้ว่าผู้บริหารควรจะปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ให้บรรณาธิการมีอิสระในการดำเนินงานห้องสมุด

จากแบบสอบถามทั้งหมด 18 ข้อ ส่วนใหญ่คือ 16 ข้อ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และนับเป็นความแตกต่างที่ผู้บริหารประเมินบทบาทที่คาดหวังของคนไว้สูงกว่าบรรณาธิการ ส่วนอีก 2 ข้อ นั้น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สรรวจจัดร่ากำลังบุคลากรห้องสมุดและให้บรรณาธิการมีอิสระในการดำเนินงานห้องสมุด

3.3 บทบาทที่คาดหวังด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด (จากตารางที่ 20)

ผู้บริหารและบรรณาธิการมีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร ในประเด็นต่าง ๆ ในระดับตรงกันเป็นส่วนใหญ่ โดยในระดับมากมีจำนวนมากที่สุด 8 เรื่อง แต่ผู้บริหารมีความคาดหวังต่อบทบาทของคนในแต่ละเรื่องในระดับสูงกว่าบรรณาธิการ เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังไว้ว่าจะปฏิบัติในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือ สนับสนุนให้มีการซื้อครุภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามความจำเป็น ส่วนเรื่องที่บรรณาธิการคาดหวังว่าผู้บริหารควรจะปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่งคือ ให้ห้องสมุดมีโต๊ะ เก้าอี้ ที่ถูกสุขลักษณะอย่างเพียงพอกับผู้ใช้

จากแบบสอบถามด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ทั้ง 10 ข้อ นั้น มีเพียง 3 ข้อ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และ เป็นความแตกต่างที่ผู้บริหารประเมินบทบาทที่คาดหวังของคนไว้สูงกว่าบรรณาธิการ ได้แก่ มีส่วนในการเลือกที่ตั้งของห้องสมุด, สรรวจตรวจตราครุภัณฑ์ห้องสมุด และวางโครงการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ส่วนอีก 7 ข้อ ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3.4 บทบาทที่คาดหวังด้านวัสดุการอ่าน (จากตารางที่ 21)

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังด้านวัสดุการอ่านระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ และทั้งสองกลุ่มมีความเห็นในประเด็นต่าง ๆ ในระดับตรงกันกว่าครึ่งหนึ่งและเป็นระดับมากที่สุด แต่ผู้บริหารมีความคาดหวังต่อบทบาทของคนสูงกว่าบรรณารักษ์ เรื่องที่ผู้บริหารและบรรณารักษ์คาดหวังไว้ว่าผู้บริหารจะปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่งคือ ให้อาจารย์เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ

จากแบบสอบถามด้านวัสดุการอ่านทั้ง 6 ข้อ มี 2 ข้อ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้แก่ เสนอแนะหนังสือใหม่ ๆ แก่บรรณารักษ์ และ ให้นักเขียนเสนอรายการหนังสือที่ต้องการ

3.5 บทบาทที่คาดหวังด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด (จากตารางที่ 22)

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารในระดับที่ตรงกันเกือบทุกเรื่องและความเห็นต่าง ๆ อยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังไว้ว่าจะปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ส่งเสริมให้บรรณารักษ์มีความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มโรงเรียนในการจัดกิจกรรมและบริการ ส่วนเรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังว่าผู้บริหารจะปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ สนับสนุนการจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกแก่บรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรม

จากแบบสอบถามด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุดทั้ง 8 ข้อ มี 5 ข้อ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยผู้บริหารมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติต่อบทบาทของคนในคณะเรื่องมากกว่าบรรณารักษ์ ส่วนอีก 3 ข้อ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ให้บรรณารักษ์เสนอโครงการจัดกิจกรรมห้องสมุดประจำปี, ให้บรรณารักษ์ทำคู่มือการใช้ห้องสมุดเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุดให้แก่ผู้ใช้ภายในสถาบัน และมีส่วนในการวางระเบียบต่าง ๆ ของห้องสมุด

3.6 บทบาทที่คาดหวังด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด (จากตารางที่ 23)

ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารในระดับมากทุกเรื่อง ส่วนบรรณารักษ์มีความเห็นในระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ ความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์จึงสอดคล้องกันเป็นส่วนมาก เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังไว้ว่าจะปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ จัดหาหนังสือและวารสารที่มีคุณค่าทางการศึกษาเพื่อให้นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนเรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังไว้ว่าผู้บริหารควรจะทำปฏิบัติเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ให้บรรณารักษ์ปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ให้รู้จักการใช้ห้องสมุดและการถนอมหนังสืออย่างถูกต้อง

จากแบบสอบถามด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดทั้งหมด 17 ข้อ นั้น

มี 12 ข้อที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารมีความคาดหวังที่จะปฏิบัติต่อบทบาทของตนในเรื่องสูงกว่าบรรณารักษ์ ส่วนอีก 5 ข้อ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ให้บรรณารักษ์ปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ให้รู้จักการใช้ห้องสมุดและการถนอมหนังสืออย่างถูกต้อง, ส่งเสริมให้จัดมุมหนังสือที่น่าสนใจสำหรับนักเรียน, กระตุ้นนักเรียนให้ใช้บริการห้องสมุดเพื่อการเรียน, จัดชั่วโมงการค้นคว้าห้องสมุดไว้ในตารางของครูอาจารย์และนักเรียน และสำรวจความสนใจในการอ่านของครูอาจารย์

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหารต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนด้านการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ วัสดุการอ่าน กิจกรรมและบริการ และการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

4.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการเงิน (จากตารางที่ 24)

ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางครึ่งหนึ่ง และมีความเห็นในระดับมาก 5 เรื่อง และระดับน้อย 1 เรื่อง ส่วนบทบาทที่คาดหวังมีความเห็นในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ (10 เรื่อง) จากแบบสอบถามด้านการเงินทั้ง 18 ข้อ นั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าผู้บริหารคาดหวังจะปฏิบัติงานตามบทบาทด้านการเงินสูงกว่าที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

4.2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านบุคลากร (จากตารางที่ 25)

ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลางมากกว่าครึ่งหนึ่ง และมี 8 เรื่อง ในระดับมาก ส่วนบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด จากแบบสอบถามด้านบุคลากรทั้งหมด 18 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าผู้บริหารคาดหวังจะปฏิบัติงานตามบทบาทด้านบุคลากรสูงกว่าที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

4.3 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด (จากตารางที่ 26)

ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง เป็นส่วนมาก (7 เรื่อง) และเป็นระดับมาก 2 เรื่อง ส่วนในบทบาทที่คาดหวังเป็นระดับมากที่สุด จากแบบสอบถามด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุดทั้งหมด 10 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าผู้บริหารคาดหวังว่าจะปฏิบัติตามบทบาทด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์มากกว่าที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

4.4 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านวัสดุการอ่าน (จากตารางที่ 27)

ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง เป็นส่วนมาก และอีก 2 เรื่องเป็นระดับมาก สำหรับบทบาทที่คาดหวังเป็นระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ จากแบบสอบถามด้านวัสดุการอ่านทั้งหมด 6 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าผู้บริหารคาดหวังว่าจะปฏิบัติตามบทบาทด้านวัสดุการอ่านมากกว่าที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

4.5 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด (จากตารางที่ 28)

ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับมากที่สุดครึ่งหนึ่ง (5 เรื่อง) และเป็นระดับปานกลาง 3 เรื่อง และในบทบาทที่คาดหวัง ผู้บริหารก็มีความเห็นในระดับมากที่สุดเป็นส่วนใหญ่เช่นกัน (7 เรื่อง) จากแบบสอบถามด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุดทั้งหมด 8 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าผู้บริหารคาดหวังว่าจะปฏิบัติตามบทบาทด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุดมากกว่าที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

4.6 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด
(จากตารางที่ 29)

ผู้บริหารมีความ เห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ และมีความเห็นในระดับมาก 6 เรื่อง ส่วนในบทบาทที่คาดหวังเป็นระดับมากที่สุด จากแบบสอบถามด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดทั้งหมด 17 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าผู้บริหารคาดหวังว่าจะปฏิบัติงาน ตามบทบาทด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดมากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

ตอนที่ 5 เปรียบเทียบความ เห็นของบรรณารักษ์ต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ของผู้บริหารโรงเรียนด้านการเงิน บุคลากร อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ วัสดุการอ่าน กิจกรรมและบริการ และการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

5.1 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการเงิน (จากตารางที่ 30)

บรรณารักษ์มีความ เห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารมากกว่าครึ่งหนึ่ง ในด้านต่าง ๆ ในระดับปานกลางมากกว่าครึ่งหนึ่ง (7 เรื่อง) ในระดับมาก 4 เรื่อง และในระดับน้อย 1 เรื่อง ส่วนในบทบาทที่คาดหวังผู้บริหารมีความ เห็นในระดับมาก เป็น ส่วนใหญ่ และมี 2 เรื่องเป็นระดับปานกลาง จากแบบสอบถามด้านการเงินทั้งหมด 12 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจะปฏิบัติงานตามบทบาทด้านการเงิน มากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

5.2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านบุคลากร (จากตารางที่ 31)

บรรณารักษ์มีความ เห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารในระดับปานกลาง เป็นส่วนมาก (15 เรื่อง) และมีความเห็นในระดับมาก 1 เรื่อง และอีก 2 เรื่องในระดับน้อย ส่วนในบทบาทที่คาดหวังเป็นระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ (12 เรื่อง) และมีความเห็นในระดับ ปานกลาง 6 เรื่อง จากแบบสอบถามด้านบุคลากรทั้งหมด 18 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหาร โรงเรียนควรจะปฏิบัติงานตามบทบาทด้านบุคลากรมากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

5.3 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด
(จากตารางที่ 32)

บรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่ (7 เรื่อง) และเป็นระดับมาก 1 เรื่อง ระดับน้อย 2 เรื่อง ส่วนในบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก เป็นส่วนใหญ่และในระดับปานกลาง 2 เรื่อง จากแบบสอบถามด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุดทั้งหมด 10 ข้อ นั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจะปฏิบัติงานตามบทบาทด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุดมากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง

5.4 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านวัสดุการอ่าน (จากตารางที่ 33)

บรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารในระดับปานกลาง เป็นส่วนใหญ่และมีเพียง 1 เรื่อง เป็นระดับมาก ส่วนในบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ จากแบบสอบถามด้านวัสดุการอ่านทั้งหมด 6 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจะปฏิบัติงานตามบทบาทด้านวัสดุการอ่านมากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง

5.5 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด
(จากตารางที่ 34)

บรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลาง เป็นส่วนมาก (6 เรื่อง) อีก 2 เรื่อง เป็นระดับมากและน้อย ส่วนในบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก เป็นส่วนใหญ่ (6 เรื่อง) และอยู่ในระดับปานกลาง 2 เรื่อง จากแบบสอบถามด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุดทั้งหมด 8 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจะปฏิบัติงานตามบทบาทด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุดมากกว่าที่ปฏิบัติจริง

5.6 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด
(จากตารางที่ 35)

บรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารอยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนมาก (12 เรื่อง) อีก 5 เรื่องเป็นระดับน้อย ส่วนในบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ (11 เรื่อง) และอยู่ในระดับปานกลาง 6 เรื่อง จากแบบสอบถามด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดทั้งหมด 17 ข้อนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่าบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนควรจะปฏิบัติงานตามบทบาทด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดมากกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกประการ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรต่าง ๆ จาก
ห้องสมุดโรงเรียนของผู้บริหาร

1.1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏว่ามีผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 50-60 ปี ดำรงตำแหน่งมา 1-10 ปี มีอายุราชการ 21-30 ปี จบการศึกษาวุฒิปริญญาตรี เคยศึกษางานห้องสมุดและมีโครงการพัฒนาห้องสมุด เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้บริหารส่วนใหญ่เป็น เพศชายอาจ เป็น เพราะสังคมไทย ยังนิยมยกย่องผู้ชายให้เป็นผู้นำหรือผู้บริหาร นอกจากนั้นยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีทั้งวุฒิ คุุวุฒิ ปฏิบัติราชการมานานและมีประสบการณ์มาก

สำหรับบรรณารักษ์ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-39 ปี อยู่ในตำแหน่งบรรณารักษ์มา 1-10 ปี มีอายุราชการ 1-10 ปี และส่วนใหญ่จบการศึกษาวุฒิปริญญาตรีสาขามรรณารักษศาสตร์ เคยรับการอบรมหรือศึกษางานห้องสมุดและมีโครงการพัฒนาห้องสมุด สาเหตุที่บรรณารักษ์ส่วนมากเป็นเพศหญิง น่าจะเป็นเพราะผู้เรียนทางสาขานี้ส่วนมากเป็นเพศหญิงเกือบทั้งหมด และงานห้องสมุดเป็นงานที่ละเอียดเหมาะที่จะเป็นงานของผู้หญิง โรงเรียนส่วนมากจึงมีบรรณารักษ์เป็นเพศหญิง และจบการศึกษาวุฒิปริญญาตรีสาขามรรณารักษศาสตร์จึงทำให้งานมีประสิทธิภาพในการบริการข้อมูลต่าง ๆ และห้องสมุดโรงเรียนมีการเปลี่ยนตัวบรรณารักษ์อยู่เสมอ (สันติ ทองประเสริฐ 2522 : 137) โดยครูที่เป็นบรรณารักษ์กลับ ไปทำหน้าที่สอน เพียงอย่างเดียวและให้ครูที่บรรจุใหม่เป็นบรรณารักษ์แทน ฉะนั้นบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนจึงมีอายุในระหว่าง 30-39 ปี เป็นส่วนมาก

1.2 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรห้องสมุดของผู้บริหารตามความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์

ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ผู้บริหารและบรรณารักษ์ 20 โรงเรียนพบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เห็นว่าห้องสมุดมีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้บริหาร สิ่งพิมพ์ที่ใช้น่ามาก คือ หนังสือพิมพ์ บริการของห้องสมุดที่ใช้น่ามาก คือ บริการยืม-คืนหนังสือ และผู้บริหารส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากวัสดุ

การอ่าน เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการ นอกจากข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว ได้พบว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญของห้องสมุด โดยในท้องผู้บริหารโรงเรียนทุกแห่ง ได้จัดชั้นหนังสือไว้สำหรับค้นคว้า เรื่องที่ผู้บริหารสนใจอย่างรีบด่วน การที่ผู้บริหารอ่านหนังสือพิมพ์มากกว่าสิ่งพิมพ์อย่างอื่น แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสนใจติดตามข่าว เหตุการณ์ของบ้านเมือง และโลก ตลอดจนความเคลื่อนไหว ในวงการศึกษาย่างสม่ำเสมอ และการค้นคว้าของผู้บริหารนั้นส่วนมากนำไปใช้ทางด้านวิชาการ เช่น การบรรยายตามหน่วยงานที่ เชิญมา การประชุมร่วมกับผู้บริหารอื่น ๆ และนำความรู้เหล่านั้นมาประกอบการตัดสินใจ เวลาปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ

ส่วนบรรณารักษ์นั้นมีความ เห็นตรงกับผู้บริหารคือ เห็นว่าผู้บริหารต้องการใช้ห้องสมุด สิ่งพิมพ์ที่ใช้มากคือหนังสือพิมพ์ ผู้บริหารใช้บริการยืมและคืนหนังสือมากกว่าทุกบริการ และผู้บริหารใช้ประโยชน์จากวัสดุการอ่าน เพื่อพัฒนาทางด้าน วิชาการ

ตอนที่ 2 บทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารคือห้องสมุด ตามความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ ดังนี้

2.1 ด้านการเงิน

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความ เห็นตรงกัน ในบทบาทที่ปฏิบัติจริงด้านการเงิน ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ ให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุด โดยผู้บริหารมอบหมายให้บรรณารักษ์ไปตั้งงบประมาณการใช้จ่าย เพื่อดำเนินงานห้องสมุดตามที่บรรณารักษ์เห็นสมควรแล้วนำเสนอให้ผู้บริหารรับทราบ เพื่อพิจารณาอีกครั้ง ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของบรรณารักษ์ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงในห้องสมุด บรรณารักษ์ย่อมทราบดีว่าห้องสมุดมีความจำเป็นที่จะพัฒนาสิ่งใดบ้าง จึงให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณ

ส่วน เรื่องที่มีความแตกต่างกันมีเพียงประการเดียว คือ อำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายเงิน ซึ่งผู้บริหารเห็นว่าตนเองปฏิบัติจริงในระดับมาก แต่บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับปานกลาง การที่บรรณารักษ์เห็นเช่นนี้ เพราะบรรณารักษ์มีความตั้งใจไว้สูง จึงต้องการให้ผู้บริหารอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายเงินโดยลดขั้นตอนการดำเนินการให้เร็วขึ้น

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง ซึ่งทั้ง 2 ฝ่ายเห็นว่ามีค่าน้อยมาก คือ ให้ห้องสมุดมีเงินสำรองจ่ายได้ เพื่อจะทำให้การดำเนินงานห้องสมุดมีความคล่องตัว แต่

ผู้บริหารยังปฏิบัติจริงน้อยมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะกรมสามัญศึกษามีระเบียบว่าด้วยเงินสำรองจ่ายไว้ชัดเจนแล้ว โดยให้แต่ละโรงเรียนมีเงินสำรองจ่ายได้ไม่เกินวันละ 5,000 บาท ซึ่งฝ่ายการเงินของโรงเรียนเป็นผู้ดูแลรักษา เมื่อหน่วยงานใดต้องการใช้ก็ต้องไปขออนุมัติจากผู้บริหารให้สำรองจ่ายได้คนละไม่เกิน 5,000 บาท และจะต้องนำผลการใช้เงินสำรองจ่ายนั้นมาชำระบัญชีกับฝ่ายการเงินภายในวันนั้น

2.2 ด้านบุคลากร

ผู้บริหารกับบรรณาธิการมีความเห็นต่างกัน ในเรื่องบุคลากร โดยผู้บริหารตอบว่า เรื่องที่ปฏิบัติจริงมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือการพิจารณาความดีความชอบของบรรณาธิการโดยเท่าเทียมกับอาจารย์ประจำวิชาอื่น ๆ แต่บรรณาธิการกลับเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติค่อนข้างในการพิจารณาความดีความชอบปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้ น่าจะเป็น เพราะธรรมดาที่ผู้รับการปฏิบัติ มักจะสั่งความหวังไว้สูง และให้ผู้บริหารปฏิบัติต่อตนมากขึ้น

ส่วน เรื่องที่บรรณาธิการเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ ให้บรรณาธิการมีอิสระ ในการดำเนินงานห้องสมุดทุกด้าน ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของบรรณาธิการที่บรรณาธิการมีความเห็นเช่นนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารได้สนับสนุนให้บรรณาธิการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ

เรื่องที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงในระดับต่ำกว่าทุกเรื่อง คือ ส่งเสริมด้านสวัสดิการแก่บุคลากร ความจริงเรื่องสวัสดิการก็เป็นสิ่งสำคัญในการจูงใจบุคลากรให้มีกำลังใจปฏิบัติงานแต่ผู้บริหารยังปฏิบัติได้น้อย ทั้งนี้เพราะทางราชการมีกฎระเบียบเกี่ยวกับสวัสดิการของข้าราชการไว้ชัดเจนอยู่แล้ว ทั้งค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าเช่าบ้าน ตลอดจนการลาศึกษาต่อ เป็นต้น ผู้บริหารจึงไม่จำเป็นต้องกำหนดระเบียบขึ้นใหม่ เพียงแต่อำนวยความสะดวกและแนะนำให้ผู้ได้บังคับบัญชาใช้สวัสดิการของทางราชการให้ถูกต้อง ส่วนเรื่องที่บรรณาธิการเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริงน้อยกว่าทุกเรื่อง คือ เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้แก่บรรณาธิการ เรื่องนี้บรรณาธิการจะต้องเป็นผู้เสนอให้ผู้บริหารปฏิบัติ เพราะผู้บริหารย่อมไม่สามารถรู้ได้ว่าบรรณาธิการมีความรู้ความสามารถแต่ละเรื่องมากน้อยเพียงใด

2.3 คำนวณอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด

เรื่องที่ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นตรงกัน ในการปฏิบัติจริงของผู้บริหารมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ สนับสนุนให้มีการซื้อครุภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามความจำเป็น เพราะครุภัณฑ์เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างหนึ่งในการให้บริการของห้องสมุด ซึ่งมีความสำคัญมากต่อผู้เข้า ไปใช้ห้องสมุด และยังเป็นสิ่งดึงดูดให้คน เข้าไปใช้ห้องสมุดมากยิ่งขึ้น

ส่วนเรื่องที่ผู้บริหาร เห็นว่าตนเองปฏิบัติจริง เป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ เชิญผู้ที่มีความชำนาญในเรื่องครุภัณฑ์ห้องสมุดมาร่วมปรึกษา ทั้งนี้อาจเป็น เพราะครุภัณฑ์ในห้องสมุดนั้นมีมากในท้องตลาด สามารถที่จะเลือกซื้อได้ตามความพอใจ และโดยส่วนมากบรรณารักษ์จะเป็นผู้ศึกษาทั้งคุณภาพและปริมาณของครุภัณฑ์มาก่อน แล้วจึงเสนอให้ผู้บริหารพิจารณาอนุมัติ จึงไม่จำเป็นต้องเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านครุภัณฑ์ห้องสมุดมาร่วมปรึกษาอีก

และเรื่องที่บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติจริง เป็นอันดับสุดท้าย ได้แก่ ให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการเลือกที่ตั้งของห้องสมุด บางครั้งบรรณารักษ์ก็อาจไม่เข้าใจผู้บริหารในการกำหนดที่ตั้งห้องสมุด เพราะห้องสมุดโรงเรียนนั้นส่วนมากใช้ห้องเรียนเป็นที่ตั้ง ตั้งแต่ 1-6 ห้องเรียน บางมีทางโรงเรียนต้องการขยายห้องเพิ่ม ห้องสมุดก็ต้องถูกแบ่งเป็นห้องเรียน และบางแห่งห้องสมุดตั้งอยู่บนชั้นสูง ไม่สะดวกต่อการใช้ของครูและนักเรียนซึ่งบรรณารักษ์ไม่ต้องการที่จะให้เป็นเช่นนั้น แต่เนื่องจากแบบอาคารโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการนั้นมิได้กำหนดพื้นที่ของห้องสมุดไว้ผู้บริหารจึงใช้ห้องประชุมของโรงเรียนซึ่งอยู่บนชั้นสูงนั้น เป็นห้องสมุด เพราะผู้บริหารไม่มีสิทธิที่จะซื้อห้องเรียนซึ่งอยู่ในชั้นอื่น เป็นห้องสมุดได้ ดังนั้น ทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์จึงไม่มีส่วนร่วมในการเลือกที่ตั้งของห้องสมุดอย่างแท้จริง

2.4 คำนวณวัสดุการอ่าน

เรื่องที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงมาก เป็นอันดับหนึ่งตามความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ที่ตรงกัน ได้แก่ ให้ครูอาจารย์ เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ ทั้งนี้ก็เพราะครูอาจารย์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน ย่อมทราบดีว่าจะให้นักเรียนอ่านค้นคว้าหนังสือชนิดใดบ้าง และการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่ง เน้นที่ตัวนักเรียน เป็นสำคัญ แต่กลับปรากฏว่านัก เรียน เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ เป็นรายการรองสุดท้าย

ส่วน เรื่องที่ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความ เห็นตรงกัน เป็นอันดับสุดท้ายคือ สร้างความสัมพันธ์กับสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย เช่น การติดต่อหรือติดตามความเคลื่อนไหวของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ตามปกติสำนักพิมพ์จะต้องโฆษณาตัวเองโดยส่งเอกสารของสำนักพิมพ์ หรือพนักงานขายไปติดต่อกับทางโรงเรียนอยู่แล้ว ผู้บริหารและบรรณารักษ์จึงไม่จำเป็นต้อง สร้างความสัมพันธ์เป็นพิเศษ เพื่อจะได้ทราบความ เคลื่อนไหวของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ

2.5 ด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด

เรื่องที่ผู้บริหารปฏิบัติจริงมาก เป็นอันดับหนึ่งตามความเห็นของผู้บริหาร และบรรณารักษ์มีความแตกต่างกัน ความเห็นที่เป็นอันดับหนึ่งของผู้บริหารได้แก่ ส่งเสริม ให้บรรณารักษ์มีความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มโรงเรียนในการจัดกิจกรรมและบริการ เนื่องจากปัจจุบันกรมสามัญศึกษาได้แบ่งกลุ่มโรงเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ และให้ โรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันร่วมมือกันแก้ปัญหาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร จึงให้การสนับสนุนบรรณารักษ์อย่างเต็มที่

ส่วนความเห็นที่เป็นอันดับหนึ่งของบรรณารักษ์ที่มีต่อการปฏิบัติจริงของผู้บริหารได้แก่ ให้บรรณารักษ์เสนอโครงการจัดกิจกรรมห้องสมุดประจำปี เหตุที่บรรณารักษ์ เห็นว่าผู้บริหารเห็นว่าให้บรรณารักษ์เสนอโครงการมาก ทั้งนี้ก็เพราะผู้บริหารต้องการทราบการดำเนินงานของห้องสมุดอย่างละเอียดตลอดทั้งปี เพื่อจะได้จัดงบประมาณให้ เพียงพอกับความต้องการ

เป็นที่น่าสังเกตว่า ความเห็นของผู้บริหารต่อการปฏิบัติจริงของคนที่เป็น อันดับสุดท้ายได้แก่ ให้บรรณารักษ์ทำคู่มือการใช้ห้องสมุดเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด ให้แก่ผู้ใช้ภายในสถาบัน เรื่องนี้ผู้บริหารคงเห็นว่าเป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์โดยตรงอยู่แล้วที่ จะต้องประชาสัมพันธ์ การบริการห้องสมุดให้ผู้ใช้ในสถาบันได้ทราบ จึงมีความ เห็นว่าบทบาท ที่ผู้บริหารปฏิบัติ เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งต่างจากความเห็นของบรรณารักษ์ที่เห็นว่า เรื่องที่ ผู้บริหารปฏิบัติเป็นอันดับสุดท้าย คือ ขอความร่วมมือจากสถาบันภายนอกในการจัดกิจกรรม ที่บรรณารักษ์เห็น เช่นนั้น อาจ เนื่องจากบรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกิจกรรม จากสถาบันภายนอกเพิ่มขึ้น

2.6 ด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

ผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความเห็นตรงกัน ในเรื่องที่ผู้บริหารปฏิบัติจริง มากเป็นอันดับหนึ่ง คือ จัดหาหนังสือและวารสารที่มีคุณค่าทางการศึกษาให้แก่ครูอาจารย์ เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้บริหารมักจะเน้นที่ครูอาจารย์มากกว่านักเรียน ทั้งที่ระบบการเรียน การสอนปัจจุบันมุ่งเน้นที่ตัวนักเรียน ให้มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน ผู้บริหารมักจะ เน้น นักเรียนรองไปจากครูอาจารย์

เรื่องที่ผู้บริหารมีความเห็น เป็นอันดับสุดท้ายได้แก่ จัดชั่วโมงการค้นคว้า ห้องสมุดไว้ในตารางสอนของครูอาจารย์และนักเรียน การที่ผู้บริหารไม่ค่อยจะเห็นความ สำคัญในเรื่องนี้ คงต้องการให้ครูและนักเรียนเกิดความอยากค้นคว้าด้วยตนเองมากกว่า ที่จะกำหนดไว้ในตารางสอน

ส่วนเรื่องที่เป็นอันดับสุดท้ายตามความเห็นของบรรณารักษ์ คือ เชิญ ศึกษานิเทศก์มานิเทศการสอนประกอบการใช้ห้องสมุด ให้ครูอาจารย์ตามสายวิชา ซึ่งเรื่องนี้ บรรณารักษ์มีความเห็นว่าการปฏิบัติจริงไม่มากและไม่ค่อยจะเห็นความสำคัญนัก ทั้งนี้ ในแต่ละปีศึกษานิเทศก์ทุกวิชา จะไปนิเทศการสอนให้ครูอาจารย์ทุกโรงเรียนอยู่แล้ว นอกจากนั้นในการประชุมบรรณารักษ์ในกลุ่มโรงเรียน เดียวกันก็จะมีศึกษานิเทศก์ เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำอยู่ตลอดเวลา

ตอนที่ 3 บทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคือห้องสมุดตามความเห็นของผู้บริหาร และบรรณารักษ์ด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการเงิน

เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังคือบทบาทของเงินมากเป็นอันดับหนึ่งมี 2 ประการ คือ ปรับปรุงงบประมาณห้องสมุดทุกปี และให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุด ส่วนเรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังคือบทบาทของผู้บริหารมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ การวาง นโยบายด้านงบประมาณของห้องสมุดทั้ง 2 ฝ่าย เห็นความสำคัญของงบประมาณมากจึงมี ความคาดหวังคล้ายกันในเรื่องงบประมาณ เพราะการดำเนินงานห้องสมุดให้บรรลุเป้าหมาย ทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องอาศัยงบประมาณการดำเนินงานนั้นเอง

เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังต่อบทบาทของตนเป็นอันดับสุดท้ายได้แก่ ให้ห้องสมุดมีเงินสำรองจ่ายได้ และเรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังต่อบทบาทของผู้บริหารอันดับสุดท้ายได้แก่ สนับสนุนบรรณารักษ์หาเงินพิเศษเข้าห้องสมุด เป็นที่สังเกตว่าทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์แสดงความเห็นจากการมีเงินสำรองจ่ายและการหาเงินพิเศษเข้าห้องสมุดน้อยเป็นอันดับสุดท้ายที่ 2 เรื่องนี้มีความสำคัญ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการใช้เงินสำรองจ่าย ซึ่งให้ใช้ได้ในช่วงเงินประมาณวันละ 5,000 บาท และให้สำรองจ่ายได้คนละไม่เกิน 5,000 บาท เมื่อผู้ใดขอสำรองจ่ายไปจะต้องนำหลักฐานการจ่ายมาแจ้งบัญชีกับเจ้าหน้าที่การเงินในวันนั้น ฉะนั้นเรื่องนี้เป็นระเบียบของทางราชการอยู่แล้วผู้บริหารจึงมีความคาดหวังน้อย ส่วนการหาเงินพิเศษเข้าห้องสมุดนั้นก็ขัดกับระเบียบการเงินของราชการ ซึ่งกำหนดให้นำเงินที่เกิดขึ้นจากรายได้หรือการหาพิเศษทุกประเภทในนามของโรงเรียน เข้าบัญชีของโรงเรียนเป็นเงินบำรุงการศึกษา เมื่อมีความประสงค์จะใช้จึงไม่ทำเรื่องขอเบิกตามระเบียบราชการฝ่ายการเงิน ฉะนั้นเมื่อบรรณารักษ์ไม่สามารถใช้เงินที่หาพิเศษมาได้โดยตรงเช่นนี้ บรรณารักษ์จึงไม่มีแรงจูงใจที่จะหาเงินพิเศษใด ๆ มาเข้าห้องสมุด จึงมีความเห็นต่อเรื่องนี้เป็นอันดับสุดท้าย

3.2 ด้านบุคลากร

เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังต่อบทบาทของคนมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ให้โอกาสแก่บรรณารักษ์เข้าฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและบรรณารักษ์ก็มีความคาดหวังต่อเรื่องนี้มากเป็นอันดับ 2 การที่ผู้บริหารมีความเห็นต่อเรื่องนี้มากที่สุดนั้นเพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญแห่งการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับบรรณารักษ์ เพื่อจะได้พัฒนางานห้องสมุดโรงเรียนให้มีบริการที่ได้มาตรฐานดียิ่งขึ้น เพราะบรรณารักษ์นั้นเป็นตัวจักรสำคัญของห้องสมุด เมื่อมีความรู้ความสามารถดีย่อมจะรู้จักตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้นผู้บริหารจึงคาดหวังไว้ว่าจะสนับสนุนให้บรรณารักษ์เข้าฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และบรรณารักษ์ก็มีความเห็นสอดคล้องเรื่องนี้ในระดับมากเช่นกัน

การที่บรรณารักษ์คาดหวังให้ผู้บริหารมีบทบาทมาก ในการให้บรรณารักษ์
มีอิสระในการดำเนินงานห้องสมุดมาก เป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์
ห้องสมุดโรงเรียนไม่ได้ขึ้นตรงต่อผู้บริหารโดยตรง มีสายงานบังคับบัญชาหลายระดับ
ทำให้บรรณารักษ์บริหารงานห้องสมุดล่าช้า เพราะต้องขออนุมัติหลายขั้นตอน ทำให้รู้สึก
ว่าตนไม่มีอิสระ จึงต้องการให้ผู้บริหารได้ปฏิบัติมาก เป็นอันดับแรกในเรื่องนี้ ผู้บริหาร
ก็เห็นความสำคัญของ เรื่องนี้อยู่ในระดับมาก เหมือนกัน แต่เป็นความสำคัญอันดับที่ 5

เรื่องที่ผู้บริหารและบรรณารักษ์คาดหวังค่อมบทบาทของผู้บริหารในด้าน
บุคลากรเป็นอันดับสุดท้ายตรงกัน คือการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมา
ให้ความรู้แก่บรรณารักษ์ ทั้งนี้เพราะกรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการ ได้ส่งศึกษานิเทศก์
และผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาออกไปนิเทศให้แก่ครูทุกหมวดรวมทั้งบรรณารักษ์ด้วย จึงเห็น
ว่ามีความจำเป็นน้อยที่จะเชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้แก่บรรณารักษ์ อีกทั้ง
บุคลากรในหน่วยงานอื่นย่อมมีภาระรับผิดชอบต่อหน่วยงานของตนมากอยู่แล้ว นอกจากนั้น
ยังมีการประชุมบรรณารักษ์กลุ่มโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา ภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง
และการประชุมบรรณารักษ์กลุ่มโรงเรียนของกรมวิชาการ ภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง
ทุกครั้งที่ประชุมจะมีศึกษานิเทศก์ของกรมสามัญศึกษาและผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมประชุมให้ข้อคิดเห็น
เสนอแนะ เป็นที่ปรึกษาเสมอ ดังนั้นเรื่องนี้กรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการได้ทำหน้าที่อยู่แล้ว
ผู้บริหารโรงเรียนจึง เพียงแต่ให้การสนับสนุนโดยอนุญาตให้บรรณารักษ์ไปร่วมประชุมทั้ง 2 ฝ่าย
จึงมีความเห็นต่อ เรื่องนี้น้อย

3.3 ด้านอาคารสถานที่ครุภัณฑ์ห้องสมุด

เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังค่อมบทบาทของตนมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ สนับสนุน
ให้มีการซื้อครุภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามความจำเป็น ทั้งนี้เพราะการมีครุภัณฑ์ที่มีความจำเป็น เป็น
การอำนวยความสะดวกในการบริการของห้องสมุด ทำให้มีผู้เข้ามาใช้บริการมากขึ้น และ
เรื่องนี้บรรณารักษ์ก็มีความเห็นสอดคล้องกับผู้บริหารอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 2

ส่วนเรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังค่อมบทบาทของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง
คือ ให้ห้องสมุดมีโต๊ะเก้าอี้ที่ถูกต้องลักษณะอย่างเพียงพอกับผู้ใช้ ความเห็นนี้ก็คล้ายคลึงกับ

ผู้บริหารซึ่งเห็นอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 2 ทั้งนี้ก็เพราะห้องสมุดเป็นศูนย์กลางทางวิชาการของโรงเรียน ครูก็มักจะนำนักเรียนเข้าไปใช้วันละหลายห้องเรียน แต่ห้องสมุดไม่มีโต๊ะเก้าอี้อย่างเพียงพอที่จะให้บริการ บรรณารักษ์จึงต้องการให้ผู้บริหารให้การสนับสนุน เรื่องนี้มาก

เรื่องที่ทั้ง 2 ฝ่ายคาดหวังไว้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริหารคาดหวังไว้มากกว่าบรรณารักษ์มี 3 ประการ คือ มีส่วนในการเลือกที่ตั้งของห้องสมุด, สำนักรวบรวมตรวจตราครุภัณฑ์ และวางโครงการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ เหตุที่ผู้บริหารคาดหวังไว้สูงน่าจะจะเป็นเพราะผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบของโรงเรียนทุกด้านให้สมบูรณ์พร้อมที่จะให้บริการทางการศึกษาเป็นอย่างดี ส่วนที่บรรณารักษ์มีความคาดหวังในเรื่องนี้น้อยกว่านั้นอาจจะเป็นเพราะ ทุกหน่วยงานต้องรับผิดชอบครุภัณฑ์ของตนเองอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจครุภัณฑ์ หรือการซ่อมแซม สำหรับการเลือกที่ตั้งของห้องสมุดนั้น โดยทั่วไปก็เป็นการยากที่จะขนย้ายไปตามความต้องการของผู้บริหาร เพราะอาคารสถานที่ในโรงเรียนมัธยมส่วนมากไม่เพียงพออยู่แล้วบรรณารักษ์จึงคาดหวังน้อย

ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่ง คือสนับสนุนให้มีอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศปรากฏว่าทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์คาดหวังไว้มาก แต่ไม่ได้เป็นอันดับแรก ผู้บริหารคาดหวังไว้เป็นอันดับที่ 4 และบรรณารักษ์คาดหวังไว้เป็นอันดับที่ 6 ซึ่งแสดงว่าเรื่องนี้มีใช่เรื่องสำคัญนัก เพราะเป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้ว ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนมากตั้งอยู่ในอาคารเรียนห้องใดห้องหนึ่งตามที่ผู้บริหารกำหนดให้ และเป็นไปได้อย่างที่จะให้มีอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศเพราะต้องใช้งบประมาณมหาศาล และเรื่องนี้เป็นนโยบายของผู้บริหารระดับกระทรวงศึกษาธิการจะเป็นผู้กำหนด

3.4 ด้านวัสดุการอ่าน

ทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความคาดหวังต่อบทบาทของผู้บริหารมากเป็นอันดับหนึ่งตรงกัน คือ ให้ครูอาจารย์เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ เพราะผู้สอนแต่ละวิชาย่อมทราบเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดีว่า จะให้นักเรียนอ่านเพิ่มเติมเรื่องอะไรบ้าง นอกจากนี้ครูอาจารย์เหล่านั้น เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนย่อมทราบความต้องการของนักเรียนดี

ห้องสมุดโรงเรียนก็มีนโยบายเน้นวัสดุการอ่านที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์จึงมีความคาดหวังตรงกันที่จะให้ผู้บริหารมีบทบาทให้ครูอาจารย์ เสนอรายการหนังสือที่ต้องการให้มาก เป็นอันดับหนึ่ง

เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังคอบทบาทของตนเอง เป็นอันดับสุดท้ายแต่อยู่ในระดับปานกลางคือ ร่วมกับบรรณารักษ์วางแผนนโยบายในการจัดหาหนังสือและวัสดุการอ่าน ซึ่งเรื่องนี้บรรณารักษ์มีความเห็นในระดับมากเป็นอันดับที่ 3 การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ เรื่องนี้เป็นเรื่องสุดท้ายนั้น เพราะงานการจัดหาหนังสือและวัสดุการอ่าน เบื้องต้นที่โดยตรงของบรรณารักษ์อยู่แล้ว และผู้บริหารก็ให้อิสระแก่บรรณารักษ์เต็มที่ จึงเห็นว่าไม่ควรเข้าไป ก้าวก่ายหน้าที่โดยตรงของบรรณารักษ์ แต่การที่บรรณารักษ์คาดหวังคอบทบาทผู้บริหาร เรื่องนี้มากกว่า คงเป็นเพราะต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการจัดหา อีกทั้ง ทำให้การจัดหาดำเนินไปด้วยความคล่องตัวยิ่งขึ้น

เรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังคอบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในด้านวัสดุการอ่าน เป็นอันดับสุดท้ายแต่ในระดับปานกลางมี 2 ประการตรงกัน ได้แก่ ให้นักเรียนเสนอรายการ หนังสือที่ต้องการและสร้างความสัมพันธ์กับสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย ซึ่งผู้บริหารก็มีความเห็น เป็นอันดับรองสุดท้าย คือ 4 และ 5 ตามลำดับ อยู่ในระดับมาก เหตุที่ผู้บริหารมีความเห็น มากกว่าในเรื่องเหล่านี้ก็คงเพราะผู้บริหารมีโอกาสประชุมนักเรียนบ่อยครั้ง จึงมีโอกาสชักชวน ให้นักเรียนเสนอรายการหนังสือมากกว่า ในด้านความสัมพันธ์กับสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย ผู้บริหารน่าจะเห็นว่าเมื่อฝ่ายสำนักพิมพ์ต้องการติดต่อกับโรงเรียนก็ต้องเข้ามาพบผู้บริหารก่อนที่ จะไปพบบรรณารักษ์ ผู้บริหารคาดหวังว่าตนเองจะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในเรื่องเหล่านี้

สำหรับเรื่องการให้นักเรียนเสนอรายการหนังสือ บรรณารักษ์เห็นความสำคัญ เรื่องเหล่านี้น้อย เมื่อเปรียบเทียบกับให้ครูเสนอแล้วบรรณารักษ์เห็นความสำคัญของครูมากกว่า ทั้งนี้บรรณารักษ์อาจเห็นว่าการให้นักเรียนเสนอรายการหนังสือ มักจะเสนอเฉพาะสิ่งที่นักเรียน กำลังเรียนอยู่ไม่ครอบคลุม เนื้อหาวิชาที่เรียนทั้งหมด และไม่เจาะลึกในแต่ละวิชา นอกจากนี้ เมื่อบรรณารักษ์เปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอรายการหนังสือ จากรายการหนังสือที่สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ส่งไปให้ห้องสมุดนำมาให้เลือกก็ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนน้อย

ส่วน เรื่องการสร้างความสัมพันธ์กับสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย ที่บรรณารักษ์ได้ มีความเห็นตรงกัน เพราะสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่ายมักจะส่งรายการหนังสือของสำนักพิมพ์ ไปยังห้องสมุดโรงเรียนเป็นประจำอยู่แล้ว บรรณารักษ์สามารถใช้รายการหนังสือเหล่านั้น คัดเลือกรายการที่ต้องการจัดหา เข้าห้องสมุดได้ นอกจากนี้สำนักพิมพ์ยังอำนวยความสะดวก โดยนำหนังสือมาให้ดูเพื่อคัดเลือกดู เนื้อหาก่อน และบริษัทตัวแทนจำหน่ายก็ส่งพนักงานขาย ไปประชาสัมพันธ์รายการหนังสือใหม่ถึงห้องสมุดโรงเรียนทุกแห่งอยู่แล้ว เรื่องเหล่านี้ ก็เป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์โดยตรง บรรณารักษ์จึงมีความคาดหวังค่อบทบาทผู้บริหาร ทั้ง 2 เรื่องนี้ตรงกันเป็นอันดับสุดท้าย

ความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ค่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร ด้านวัสดุการอ่าน ส่วนมากคล้ายคลึงกัน แต่เรื่องที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติมี 2 ประการ ได้แก่ ให้นักเรียนเสนอรายการหนังสือที่ต้องการ และเสนอแนะ หนังสือใหม่ ๆ แก่บรรณารักษ์ ซึ่งผู้บริหารคาดหวังว่าจะปฏิบัติให้มาก แต่บรรณารักษ์ คาดหวังที่จะให้ผู้บริหารปฏิบัติระดับปานกลาง สาเหตุที่ผู้บริหารมีความคาดหวังค่อบทบาท ของตนมากในการให้นักเรียนเสนอรายการหนังสือที่ต้องการ ทั้งนี้เพื่อสนองนโยบาย การศึกษาหลักสูตรใหม่ ที่กำหนดให้ตัวนักเรียนมีบทบาทในการศึกษาของตนเอง และ การศึกษาก็มุ่งสนองความต้องการและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน โดยเฉพาะ นอกจากนั้นผู้บริหารยังคาดหวังที่จะ เสนอแนะหนังสือใหม่ ๆ แก่บรรณารักษ์มากยิ่งขึ้น ส่วนบรรณารักษ์มีความคาดหวังค่อบทบาททั้ง 2 เรื่องของผู้บริหารระดับปานกลางนั้น เพราะทั้ง 2 เรื่องนี้ เป็นหน้าที่โดยตรงที่บรรณารักษ์ปฏิบัติในการจัดหาหนังสือและวัสดุ ต่าง ๆ เข้าห้องสมุดอยู่แล้ว และการจัดหาแต่ละครั้ง บรรณารักษ์ได้มีการประสานงาน กับบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่ายทั้งนักเรียนและครูอาจารย์ให้เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ ตลอดทั้งปี จึงเห็นว่าผู้บริหารควรมีบทบาทค่อเรื่องเหล่านี้ปานกลาง

3.5 ด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด

เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังค่อบทบาทของตนเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ส่งเสริม ให้บรรณารักษ์มีความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มโรงเรียนในการจัดกิจกรรม และบริการ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของการประชุมกลุ่มบรรณารักษ์โรงเรียน ต่าง ๆ เพราะการประชุมปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

พัฒนาห้องสมุดให้ก้าวหน้าขึ้น ทำให้ห้องสมุดโรงเรียนมีมาตรฐานสูงขึ้นทั้งด้าน เทคนิค การดำเนินงาน การบริการและกิจกรรม เป็นต้น บรรณารักษ์ก็มีความเห็นต่อเรื่องนี้อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผู้บริหารแต่อยู่เป็นอันดับที่ 3

เรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังต่อบทบาทของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ สนับสนุนการจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกแก่บรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรม ทั้งนี้เพราะบรรณารักษ์ต้องการแสดงผลงานและความสามารถของตน จึงหวังที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความสนับสนุนอย่างมากจากผู้บริหาร และผู้บริหารก็คาดหวังต่อบทบาทเรื่องนี้ไว้ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 2 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตั้งใจให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมมากตามความประสงค์ของบรรณารักษ์

เรื่องที่ยุติบริหารคาดหวังต่อบทบาทของคนไว้อยู่ในระดับปานกลาง เป็นอันดับสุดท้ายของทุกเรื่อง คือ มีส่วนในการวางระเบียบต่าง ๆ ของห้องสมุด ทั้งนี้เพราะเรื่องการกำหนดระเบียบในห้องสมุดเป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์โดยตรง ผู้บริหารให้อิสระแก่บรรณารักษ์เป็นผู้วางระเบียบทุกอย่าง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบรรณารักษ์เป็นผู้รู้ เรื่องการบริหารงานห้องสมุดตลอดจนปัญหาของห้องสมุดดีกว่าผู้อื่น ฉะนั้นผู้บริหารจึงคาดหวังต่อบทบาทของคนในเรื่องนี้เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งเป็นสิ่งที่เหมาะสมและตรงกับความเห็นของบรรณารักษ์

เรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังต่อบทบาทของผู้บริหารไว้ในระดับปานกลาง แต่เป็นอันดับสุดท้ายมี 2 เรื่อง ได้แก่ การมีส่วนในการวางระเบียบต่าง ๆ ของห้องสมุด และขอความร่วมมือจากสถาบันภายนอกในการจัดกิจกรรม ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าการบริหารงานห้องสมุด เป็นหน้าที่โดยตรงของบรรณารักษ์ ซึ่งจะต้องเป็นผู้กำหนดระเบียบการบริหารงานทุกด้าน ให้ทุกระบบของห้องสมุดดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารเป็นเพียงผู้รับทราบและให้คำแนะนำแก่บรรณารักษ์ในบางประการตามประสบการณ์ เรื่องนี้ก็ตรงกับความคาดหวังของผู้บริหารอยู่แล้ว

ส่วนการขอความร่วมมือจากสถาบันภายนอกในการจัดกิจกรรมนั้นบรรณารักษ์ย่อมทราบที่อยู่แล้วว่า หน่วยงานอื่น ๆ ก็มีภาระหน้าที่ของคนมากอยู่แล้ว จึงไม่อยากจะขอความร่วมมืออันจะเป็นการรบกวนสถาบันภายนอกอีกประการหนึ่ง การติดต่อสถาบันภายนอก บรรณารักษ์ต้องทำหนังสือราชการติดต่อหลายชั้นตอนอาจทำให้ไม่สะดวก บรรณารักษ์จึงคาดหวังคอบทบาทของผู้บริหารในต่อเรื่องนี้ไว้เป็นอันดับสุดท้าย แต่ผู้บริหารได้คาดหวังคอบเรื่องนี้ไว้มากเป็นอันดับที่ 5 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความเห็นแตกต่างจากบรรณารักษ์และต้องการให้มีการขอความร่วมมือจากสถาบันภายนอกในการจัดกิจกรรม ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมมีความแปลกใหม่น่าสนใจยิ่งขึ้น

ความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์คอบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติถึง 5 เรื่อง โดยผู้บริหารคาดหวังไว้มากกว่าบรรณารักษ์ ได้แก่ ส่งเสริมให้บรรณารักษ์มีความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มโรงเรียนในการจัดกิจกรรมและบริการ, สนับสนุนการจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกแก่บรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรม, กระตุ้นให้บรรณารักษ์ให้คิดค้นกิจกรรมใหม่ ๆ, ให้บรรณารักษ์ปรับปรุงบริการห้องสมุดให้มาตรฐาน และ ขอความร่วมมือจากสถาบันภายนอกในการจัดกิจกรรม

3.6 ด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังคอบทบาทของคนมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ จัดหาหนังสือและวารสารที่มีคุณค่าทางการศึกษาเพื่อให้นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งนี้เพราะระบบการศึกษาปัจจุบันเน้นความสำคัญที่ตัวนักเรียนแต่ละคน นักเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในขบวนการเรียนการสอน สามารถเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ตามความถนัดของตน ฉะนั้นผู้บริหารจึงส่งเสริมการใช้ห้องสมุดด้วยการจัดหาหนังสือและวารสารที่มีประโยชน์ทางการศึกษาให้นักเรียนความสนใจของแต่ละบุคคลให้มากยิ่งขึ้น จึงเป็นแนวโน้มใหม่ทางการศึกษาที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญของนักเรียนและบรรณารักษ์มีความคาดหวังคอบเรื่องนี้มากเป็นอันดับ 3 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบรรณารักษ์ก็เห็นความสำคัญของนักเรียนสอดคล้องกับผู้บริหาร

ส่วนเรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังคอบทบาทของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของบรรณารักษ์ คือ ให้บรรณารักษ์ปรับปรุงนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ ให้รู้จักการ

ใช้ห้องสมุดและการถนอมหนังสืออย่างถูกต้อง การที่บรรณารักษ์เห็นว่าเรื่องนี้สำคัญเป็นอันดับหนึ่งนั้นน่าจะเป็น เพราะนักเรียนส่วนมากยังไม่รู้จักใช้ห้องสมุดอย่างถูกต้อง ทำให้วัสดุต่าง ๆ ขาดเสียหายหรือไม่เป็นระเบียบ อีกทั้งบุคคลในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา มีจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลวัสดุต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงเกิดปัญหาในการบริการ การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ให้รู้จักการใช้ห้องสมุดและวัสดุการอ่านจึง เป็นการช่วยแก้ปัญหาอีกทางหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องต่อเรื่องนี้ไว้มากเป็นอันดับที่ 3 คล้ายคลึงกับบรรณารักษ์

เรื่องที่ผู้บริหารคาดหวังคอบทบาทของตนเป็นอันดับสุดท้าย แต่ความเห็นยังอยู่ในระดับมาก คือ สำนวจความสนใจในการอ่านของครูอาจารย์ ความจริงแล้วผู้บริหารได้คาดหวังทุกเรื่องไว้ในระดับมาก ซึ่งแสดงว่าเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องสำคัญ แต่เพราะการสำวจความสนใจของผู้อ่านนั้น บรรณารักษ์เป็นผู้ดำเนินการสำวจทั้งครูอาจารย์และนักเรียนอยู่แล้วผู้บริหารเพียงแต่ให้การสนับสนุนบรรณารักษ์เท่านั้น จึงจัดเป็นอันดับสุดท้ายของรายการอื่น ๆ ซึ่งล้วนสำคัญทั้งนั้น แต่บรรณารักษ์เองมีความเห็นต่อเรื่องนี้ในระดับปานกลางอยู่ในอันดับที่ 13 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะเรื่องนี้เป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์ที่จะประ เป็นความสนใจของผู้ใช้และการทำงานนี้อาจเป็นเรื่องยุ่งยากต้องใช้เวลานานทั้งบรรณารักษ์มีงานประจำมากอยู่แล้วจึงมีความเห็นต่อเรื่องนี้ไม่มากนัก

เรื่องที่บรรณารักษ์คาดหวังคอบทบาทของผู้บริหารเป็นอันดับสุดท้ายอยู่ในระดับปานกลาง คือ เชิญศึกษานิเทศก์มานิเทศการสอนประกอบการใช้ห้องสมุดให้ครูอาจารย์ตามสายวิชา ซึ่งผู้บริหารก็มีความคาดหวังต่อเรื่องนี้ในอันดับที่ 15 เกือบจะรองสุดท้าย ทั้งนี้โดยปกติศึกษานิเทศก์ของกรมสามัญศึกษาแต่ละหมวดวิชา จะออกไปนิเทศการเรียนการสอนแต่ละวิชาตามโรงเรียนต่าง ๆ ปีละครั้งอยู่แล้ว นอกจากนี้ครูอาจารย์ทุกหมวดวิชามีความรู้และเข้าใจต่อการใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอน เพราะทุกคนเคยผ่านการศึกษามากจากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย เคยใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนการสอนมาเป็นอย่างดี ความคาดหวังต่อเรื่องนี้จึงน้อยทั้งสำหรับผู้บริหารและบรรณารักษ์

เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหารและบรรณารักษ์แล้วส่วนมากมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากแบบสอบถาม 17 ข้อ มีความแตกต่างกัน 12 ข้อ ซึ่งผู้บริหารมีความคาดหวังคอบทบาทของตนเองมากกว่าบรรณารักษ์คาดหวังไว้

ตอนที่ 4 บทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนตามความเห็น
ของผู้บริหาร

4.1 ด้านการเงิน

ผู้บริหารมีบทบาทปฏิบัติจริงมาก เป็นอันดับหนึ่งตรงกับบทบาทที่คาดหวังเพียงประการเดียว คือ ทำให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุด และมีหนึ่งข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด เท่ากันกับบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร คือ ปรับปรุงงบประมาณห้องสมุดทุกปี ทั้งนี้ เพราะการดำเนินงานห้องสมุดนั้นต้องอาศัยงบประมาณเป็นส่วนใหญ่ ถ้าห้องสมุดโรงเรียนไม่มีงบประมาณอย่างเพียงพอก็ไม่อาจทำให้การบริการของห้องสมุดบรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมการศึกษาของโรงเรียนได้ ฉะนั้นที่ผู้บริหารได้ปฏิบัติและมีความคาดหวังที่จะปรับปรุงงบประมาณห้องสมุดทุกปีมากอันดับหนึ่งนั้น แสดงว่าผู้บริหารมีความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และให้ห้องสมุดโรงเรียนมีบทบาทส่งเสริมให้ครูและนักเรียน เข้าไปใช้ห้องสมุดเพื่อการเรียนการสอนให้มาก และการที่ผู้บริหารสนับสนุนให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุดมากเป็นอันดับหนึ่งทั้งบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังนั้น ย่อมแสดงว่า ผู้บริหารเห็นความสำคัญของบรรณารักษ์ ตามปกติแต่ละปีงบประมาณผู้บริหารจะให้หน่วยงานต่าง ๆ ในโรงเรียนไปทำโครงการที่เป็นแผนปฏิบัติงานหรือตั้ง เสนอค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างละเอียดมาเสนอผู้บริหารแล้วมีการประชุมเพื่อพิจารณาออกรายจ่ายของงบประมาณทั้งหมดโดยมีหัวหน้าหน่วยงานเข้าร่วมพิจารณาโดยทั้งบรรณารักษ์ร่วมพิจารณาด้วย เหตุที่ผู้บริหารสนับสนุนให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุดนั้น เพราะบรรณารักษ์เป็นหัวหน้าหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนของโรงเรียน เป็นผู้วางแผนการบริหารงานห้องสมุดย่อมทราบดีว่าห้องสมุดจะต้องจัดหาทรัพยากรประเภทใดรวมทั้งวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น เข้ามาใช้ เพื่อให้บริการ และบรรณารักษ์เป็นผู้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ครูและนักเรียนไปใช้ห้องสมุด เช่น จัดนิทรรศการ การทำบรรณนิทัศน์ทำบรรณานุกรมหนังสือใหม่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้บรรณารักษ์ย่อมรู้ดีกว่าคนอื่นถึงความจำเป็นที่จะต้องทำและงบประมาณที่จะใช้ จึง เป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ผู้บริหารให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณมาก เป็นอันดับหนึ่งทั้งบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวัง

ส่วน เรื่องที่ผู้บริหารมีความ เห็นระดับน้อย เป็นอันดับสุดท้ายตรงกันทั้งในบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง คือ ให้ห้องสมุดมีเงินสำรองจ่ายได้ โดยปกติ

ผู้บริหารจะให้การสนับสนุนการทำงานของบรรณาธิการเป็นอย่างดี ถ้าสิ่งนั้นไม่เกิหน้าหน้าที่
 ของผู้บริหาร การมีเงินสำรองจ่ายได้นั้นแม้ว่าจะทำให้บรรณาธิการมีความคล่องตัว ในการจัดหา
 ทรัพยากรต่าง ๆ เข้าห้องสมุด แต่ผู้บริหารก็ต้องอยู่ภายใต้ระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ
 ว่าด้วยการใช้เงินสำรองจ่ายซึ่งให้ใช้ได้ในช่วงเงินประมาณวันละ 5,000 บาท เมื่อขอสำรอง
 จ่ายแล้วจะต้องนำหลักฐานการจ่ายมาแจ้งกับเจ้าหน้าที่ในวันนั้น เพราะเป็นระเบียบของ
 กระทรวงที่จะไม่ให้มีเงินงบประมาณอยู่ติดตัวผู้ใดผู้หนึ่งข้ามวันไป ฉะนั้นเมื่อเรื่องนี้ไม่อยู่
 ในอำนาจที่ผู้บริหารจะให้ความสะดวกแก่บรรณาธิการได้เต็มที่ ผู้บริหารจึงมีความเห็น เป็น
 อันดับสุดท้ายทั้ง 2 ด้านตรงกัน

ความเห็นของผู้บริหารด้านการเงินทั้ง 2 บทบาทนั้นทุกข้อมีความแตกต่าง
 กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาท
 ที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงาน
 ในเรื่องต่าง ๆ มากขึ้น

4.2 ด้านบุคลากร

เรื่องที่ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ
 พิจารณาความดีความชอบของบรรณาธิการโดยเท่าเทียมกับอาจารย์ประจำภาควิชาอื่น ๆ
 เนื่องจาก เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องให้ความยุติธรรมแก่บุคลากรที่อยู่ได้บังคับบัญชา
 อย่างเสมอเหมือนกัน ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อขบวนการบริหาร เพราะบุคลากรในโรงเรียน
 ทุกคนยอมทำงาน เพื่อให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน
 ทุกคน แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีการแบ่งประเภทบุคลากรเป็นฝ่ายปฏิบัติการสอน และฝ่าย
 สนับสนุนการสอนก็ตาม เมื่อจะพิจารณาความดีความชอบแล้วผู้บริหารจะยึดหลักให้ความ
 เสมอภาคแก่บุคลากรทุกประเภท เป็นสำคัญและใช้เกณฑ์การพิจารณาของกระทรวงศึกษาธิการ
 เป็นแนวทาง จึงถือว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องแล้ว

ส่วน เรื่องที่ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังมาก เป็นอันดับหนึ่ง
 ได้แก่ ให้โอกาสแก่บรรณาธิการเข้าฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทั้งนี้ผู้บริหารย่อม
 ตระหนักดีว่าบุคคลที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้ดีมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องเป็นผู้มีความรู้

มีประสบการณ์ทั้งทางทฤษฎีและปฏิบัติจึงจะเป็นผู้ตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดี และในบัจจุบันวิทยาการและศาสตร์ใหม่ ๆ ได้เพิ่มมากขึ้นทุกวัน บุคคลที่มีหน้าที่ในการรวบรวมวิทยาการ เหล่านั้นก็คือบรรณาธิการ ซึ่งนำสิ่งเหล่านั้นมาจัดหมวดหมู่ให้ครูและนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ถ้าบรรณาธิการขาดความรู้เรื่องการจัดหา จัดเก็บ และจัดบริการแล้วห้องสมุดจะไม่สามารถเป็นแหล่งส่งเสริมการสอนอย่างมีประสิทธิภาพได้ ฉะนั้นผู้บริหารใดมองเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงมีความคาดหวังว่าจะสนับสนุนให้ออกสแกบบรรณาธิการเข้าฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถทางด้านบรรณาธิการศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และอื่น ๆ มาก เป็นอันดับแรก

เรื่องที่ผู้บริหารมีความเห็นเป็นอันดับสุดท้ายในบทบาทที่ปฏิบัติจริง คือ การส่งเสริมสวัสดิการแก่บุคลากร สาเหตุที่ผู้บริหารมีความเห็นคือ เรื่องนี้เป็นเรื่องสุดท้ายนั้นอาจเพราะข้าราชการที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนหรือที่อื่นทุกแห่งได้รับสวัสดิการเป็นอย่างดีจากทางราชการอยู่แล้ว และสวัสดิการที่ข้าราชการทุกหน่วยงานในเกณฑ์เดียวกัน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าโดยสารเดินทางไปราชการ เป็นต้น หน้าที่ของผู้บริหารเกี่ยวกับสวัสดิการของบุคลากรก็คือ ค่าเงิน เรื่องให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้รับสวัสดิการที่ควรได้ตามที่ทางราชการกำหนดไว้ เป็นตัวบทกฎหมายเฉพาะ เบียดข้าราชการพลเรือนเท่านั้นผู้บริหารจะทำนอกเหนือกว่าอำนาจที่ได้รับมอบหมายไม่ได้ ฉะนั้นจึงถือว่าผู้บริหารได้ทำควมสิทธิและหน้าที่อย่างดีที่สุดแล้ว

และในบทบาทที่คาดหวังที่ผู้บริหารมีความเห็นเป็นอันดับสุดท้าย คือ เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้แก่บรรณาธิการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารทุกโรงเรียนทราบดีว่า ทุกภาคการศึกษาทางกรมสามัญศึกษาจะให้ศึกษานิเทศก์ที่มีความเชี่ยวชาญแต่ละสาขาวิชาออกไปนิเทศให้แก่ครูทุกหมวดรวมทั้งบรรณาธิการด้วย จึงเห็นว่ามีควมจำเป็นน้อยที่จะเชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมาให้ความรู้แก่บรรณาธิการ อีกทั้งบุคลากร อีกทั้งบุคลากรในหน่วยงานอื่นย่อมมีภาระรับผิดชอบต่อหน่วยงานของตนเองมากอยู่แล้ว นอกจากนั้นในการประชุมกลุ่มโรงเรียนศึกษานิเทศก์ฝ่ายบรรณาธิการศาสตร์ จะเข้าร่วมประชุมให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะ เป็นที่ปรึกษาทุกครั้ง ซึ่งกลุ่มบรรณาธิการโรงเรียนทุกกลุ่มจะมี

การประชุมภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง ดังนั้นเมื่อเรื่องนี้กรมสามัญศึกษาถือเป็นภาระหน้าที่โดยตรงอยู่แล้ว เพียงแค่ผู้บริหารโรงเรียนแต่ละแห่งให้การสนับสนุนให้บรรณาธิการไปร่วมประชุมเท่านั้น ผู้บริหารจึงมีความเห็นในเรื่องนี้เป็นอันดับสุดท้าย

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหารด้านบุคลากรทั้ง 2 บทบาทนั้น ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติดีงานทุกเรื่องให้มากขึ้น

ที่น่าสังเกตประการหนึ่งที่ผู้บริหารมีความเห็นต่อเรื่องนี้ทั้ง 2 บทบาทเกือบจะเป็นลำดับสุดท้าย คือ การเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอกับงานทั้ง ๆ ที่ห้องสมุดโรงเรียนทุกแห่งประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากร ผู้บริหารยังเห็นความสำคัญของเรื่องนี้น้อยไป ทั้งนี้อาจเพราะเป็นหน้าที่ของกรมสามัญศึกษาซึ่งเป็นผู้ควบคุมบุคลากรในทุกโรงเรียน ไม่ได้กำหนดมาตรฐานอัตราส่วนบรรณาธิการต่อจำนวนนักเรียนเอาไว้ให้แน่ชัด จึงทำให้ปัญหานี้แก้ไขได้ยาก แม้ผู้บริหารจะเสนอขอเพิ่มตำแหน่งบรรณาธิการเพื่อให้บุคลากรมีเพียงพอกับงานก็ความถ้ากรมสามัญศึกษาเห็นว่าปริมาณของครูในโรงเรียนนั้นเพียงพอแล้ว แม้ห้องสมุดจะขาดบรรณาธิการก็ไม่อาจเพิ่มบุคลากรให้ได้ ฉะนั้นที่ผู้บริหารเห็นความสำคัญต่อเรื่องนี้มีน้อยนั้นน่าจะจะเป็นเพราะคัวอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารนั่นเอง

4.3 ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด

ผู้บริหารมีความเห็นตรงกันทั้งบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ สนับสนุนให้มีครุภัณฑ์ใหม่ ๆ ความจำเป็น ทั้งนี้ก็เพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของครุภัณฑ์ที่มีต่อการให้บริการแก่ครูและนักเรียนให้ได้รับความสะดวกในการใช้ห้องสมุด ซึ่งห้องสมุดจะต้องมีโต๊ะ เก้าอี้ไว้สำหรับผู้ใช้นั่งอ่านอย่างเพียงพอ มีชั้นหนังสือและตู้เก็บเอกสารไว้เก็บรวบรวมวัสดุการอ่านและอื่น ๆ อย่างเหมาะสม มีเครื่องมืออุปกรณ์ไว้ซ่อมหนังสือเมื่อเกิดชำรุดเสียหายเกิดขึ้น ตลอดจนเครื่องมือที่อำนวยความสะดวกในการทำงานของบรรณาธิการ เช่น พิมพ์ดีด รถเข็นหนังสือ เป็นต้น ซึ่งการอนุมัติให้ซื้อครุภัณฑ์ต่าง ๆ ผู้บริหารมีอำนาจรับผิดชอบโดยตรง จึงให้การสนับสนุนห้องสมุดอย่างเต็มที่

และเรื่องที่ผู้บริหารมีความ เห็น เป็นอันดับสุดท้ายตรงกันทั้งบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง คือ เชิญผู้ที่มีความชำนาญในเรื่องครุภัณฑ์ห้องสมุดมาร่วมปรึกษา ทั้งนี้อาจเป็น เพราะปัจจุบันมีการทำครุภัณฑ์ห้องสมุดสำเร็จรูปมากมาย สามารถเลือกซื้อ ได้ตามความต้องการให้เหมาะสมกับบรรยากาศของอาคารหรือห้องแต่ละประเภทได้ นอกจากนี้ บริษัทผู้ผลิตต้องจัดส่งรายการสินค้ามาให้ห้องสมุดดูก่อนตัดสินใจ หรือหากห้องสมุดต้องการ ดูสินค้าที่เลือกหลายประเภทก็มีบริการนำมาให้ได้ และเขามีพนักงานบริการให้คำแนะนำ และอำนวยความสะดวกอยู่แล้ว อีกทั้งบรรณารักษ์แต่ละโรงเรียนก็มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับครุภัณฑ์ห้องสมุด เป็นอย่างดี ผู้บริหารจึง เห็นว่ามีความจำเป็นน้อยที่จะเชิญผู้มีความ ขำนาญมาร่วมปรึกษา จึงมีความเห็นต่อ เรื่องนี้เป็นอันดับสุดท้าย

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหารด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด ทั้ง 2 บทบาทแล้ว ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อมั่น ร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง แสดงว่า ผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานทุกเรื่องให้มากขึ้น

ข้อนำสั่ง เถดประการหนึ่ง คือการสนับสนุนให้มีอาคารห้องสมุด เป็น เอกเทศ โดยปกติแล้วห้องสมุดโรงเรียนมัธยม เกือบทั้งหมดจะตั้งอยู่ในอาคารเรียนห้องใดห้องหนึ่งจึงมี ความไม่เหมาะสมทั้งสภาพอาคารและสภาพแวดล้อม เช่นมีเสียงดังรบกวน เป็นต้น แต่ผู้บริหาร มีความเห็น เรื่องนี้ในบทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในลำดับที่ 8 จากทั้งหมด 10 ข้อ ส่วนบทบาทที่ คาดหวังอยู่ลำดับที่ 4 ซึ่งแสดงว่าผู้บริหารมีความต้องการที่จะให้ห้องสมุดมีอาคารเป็น เอกเทศ แต่เป็นความต้องการที่ไม่มากนักสาเหตุที่ผู้บริหารมีความ เห็นน้อยในบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้นคง เพราะ งบประมาณที่โรงเรียนแต่ละแห่งได้รับในปัจจุบันยังไม่เพียงพอต่อการบริหารโรงเรียน อีกทั้ง กรมสามัญศึกษาได้ลดการก่อสร้างอาคารเรียนลง เนื่องจาก ไม่มีงบประมาณเพียงพอ นอกจาก นั้นโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯหลายแห่งไม่มีบริเวณที่จะให้ขยายสร้าง เป็นตึกอื่นขึ้นได้ จึงแสดงความ เห็น เป็นลำดับ เกือบสุดท้ายในบทบาทที่ปฏิบัติจริง และ เพิ่มสูงขึ้นในบทบาทที่คาดหวัง

4.4 ด้านวัสดุการอ่าน

เรื่องที่ผู้บริหารมีความ เห็นมาก เป็นอันดับหนึ่งตรงกันทั้งบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวัง คือ ให้ครูอาจารย์เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ ทั้งนี้ เพราะผู้บริหาร เห็นว่าครูอาจารย์เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียน เป็นผู้มีบทบาทในการมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามหลักสูตรที่ใช้สอน ครูอาจารย์ย่อมจะทราบความต้องการของนักเรียนและทราบรายการหนังสือที่จะนำมา เสริมหลักสูตรการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าคนอื่น

เรื่องที่ผู้บริหารมีความ เห็นอันดับสุดท้าย ในบทบาทที่ปฏิบัติจริง คือ สร้างความสัมพันธ์กับสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย ทั้งนี้ อาจ เป็น เพราะผู้บริหารไม่มีความ จำ เป็นที่จะต้องติดต่อกับสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย เนื่องจาก เป็นหน้าที่โดยตรงของบรรณารักษ์ที่จะต้องติดต่อขอทราบข้อมูลและรายการสิ่งที่น่าสนใจหรือตัวแทนจำหน่ายมีอยู่เป็นประจำ แต่โดยปกติแล้ว สำนักพิมพ์ทุกแห่งจะประชาสัมพันธ์งานที่ผลิตใหม่ให้ห้องสมุด โรงเรียนทราบทุกระยะอยู่แล้ว และตัวแทนจำหน่ายก็มักจะส่งพนักงานขายไปติดต่อกับบรรณารักษ์อยู่เป็นประจำ

ส่วน เรื่องที่ผู้บริหารมีความ เห็นอันดับสุดท้าย ในบทบาทที่คาดหวัง คือ ร่วมกับบรรณารักษ์วางแผนนโยบายในการจัดหาหนังสือและวัสดุการอ่าน ที่ผู้บริหารมีความคาดหวังต่อ เรื่องนี้น้อยนั้นแสดงว่าผู้บริหารใช้วิธีการกระจายอำนาจให้ผู้ที่บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคลอย่างอิสระ ในการวางแผนนโยบายการจัดหาหนังสือและวัสดุการอ่าน เข้าห้องสมุด ทำให้บรรณารักษ์มีขวัญและกำลังใจที่ดี เพราะผู้บริหารให้ความไว้วางใจ ฉะนั้น จึง เป็นสิ่งที่เหมาะสมที่ผู้บริหารมีความคาดหวังไว้ เป็นอันดับสุดท้าย

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหารด้านวัสดุการอ่านทั้ง 2 บทบาท แล้ว ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารมีความ เห็นต่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานทุกเรื่องให้มากขึ้น

4.5 กิจกรรมและบริการของห้องสมุด

ผู้บริหารมีความเห็นคํอบทบาทที่ปฏิบัติจริง และบทบาทที่คาดหวังใน ระดับมากทั้งอันดับหนึ่ง และ อันดับสุดท้าย ตรงกันทั้ง 2 บทบาท ความเห็นที่เป็น อันดับหนึ่ง คือ ส่งเสริมให้บรรณารักษ์มีความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง กลุ่มโรงเรียนในการจัดกิจกรรมและบริการ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารเห็นความสำคัญของ บรรณารักษ์และความร่วมมือกันที่มีต่อการดำเนินงานห้องสมุด ความรู้และประสบการณ์ จากการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจะทำให้บรรณารักษ์รู้จักตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยดี และสามารถริเริ่มกิจกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมากขึ้น อีกทั้งการประชุมบรรณารักษ์กลุ่มโรงเรียนนั้น เป็นนโยบายของกรมสามัญศึกษา และ กรมวิชาการ ผู้บริหารจึงได้ให้การสนับสนุนเต็มที่

ส่วนความเห็นของผู้บริหารในระดับมากที่เป็นอันดับสุดท้าย คือ มีส่วนใน การวางระเบียบต่าง ๆ ของห้องสมุด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารอาจเห็นว่างานห้องสมุดนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของบรรณารักษ์ ซึ่งเป็นผู้รู้งานในหน้าที่ว่าจะกำหนดระเบียบการปฏิบัติ งานและการบริการอย่างไรจึงจะเป็นผลดี ส่วนผู้บริหารนั้นเป็นผู้ควบคุมการทำงานของ บรรณารักษ์ และช่วยแก้ปัญหาในเรื่องที่เกินกว่าอำนาจหน้าที่ของบรรณารักษ์ จึงไม่ต้องการ เข้าไปมีส่วนในการวางระเบียบของห้องสมุดซึ่งอาจทำให้บรรณารักษ์ทำงานไม่เป็นอิสระ รู้สึกอึดอัดใจ จนทำให้งานห้องสมุดมีอุปสรรคทั้งอาจทำให้กิจกรรมและบริการที่จะสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนจะได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย ฉะนั้น ผู้บริหารจึงมีความเห็นคํอ เรื่องนี้น้อย เป็นอันดับสุดท้ายจึง เป็นการเหมาะสม

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหารด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด ทั้ง 2 บทบาทแล้ว ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารมีความเห็นคํอบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานทุกเรื่องให้มากขึ้น

4.6 ด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

เรื่องที่ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ จัดหาหนังสือและวารสารที่มีคุณค่าทางการศึกษาให้แก่ครูอาจารย์ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารอาจเห็นว่าครูอาจารย์เป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดบทบาทของนักเรียนต่อการเรียนการสอน ถ้าครูอาจารย์มีความรู้กว้างขวางทันต่อเหตุการณ์อยู่ตลอดเวลา ย่อมจะเป็นผลดีต่อการเรียนการสอนมากขึ้น เพราะความรู้ใหม่ ๆ ที่ครูได้รับจากหนังสือหรือวารสารนั้น ครูจะนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่นักเรียน หรือให้นักเรียน ไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปอีก ดังนั้นผู้บริหารจึงมีบทบาทต่อเรื่องนี้มากกว่าทุกเรื่อง

เรื่องที่ผู้บริหารมีความเห็นต่อบทบาทที่คาดหวังมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ จัดหาหนังสือและวารสารที่มีคุณค่าทางการศึกษาให้แก่ักเรียนหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งนี้อาจเพราะผู้บริหารเห็นว่านักเรียน เป็นผู้มีความสำคัญในขบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน เนื่องจากระบบการศึกษามีปัจจุบันมุ่งเน้นที่ตัวนักเรียน โดยให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ตามความสนใจของแต่ละบุคคล เพื่อให้เขาได้ออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาค้นคว้าตามความสามารถและความสนใจ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องจัดหาหนังสือและวารสารทุกสาขาวิชาให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนที่จะไปศึกษาค้นคว้าให้เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ผู้บริหารจึงคาดหวังไว้สูงกว่าทุกเรื่อง

ส่วนเรื่องที่ผู้บริหารมีความเห็น เป็นอันดับสุดท้ายในบทบาทที่ปฏิบัติจริง คือ จัดชั่วโมงการค้นคว้าห้องสมุดไว้ในตารางสอนของครูอาจารย์และนักเรียน ทั้งนี้อาจเพราะผู้บริหารเห็นว่า การเรียนการสอนโดยใช้ห้องสมุดประกอบนั้น ไม่จำเป็นต้องกำหนดเวลาเฉพาะลงไปขอรให้อยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอนและนักเรียนตกลงกันว่า จะไปใช้ห้องสมุดเมื่อไร หรือจะให้นักเรียนไปค้นคว้าเวลาอื่นที่ไม่เป็นการเสียเวลาเรียน โดยปกติฝ่ายบริหาร จัดตารางสอนตามจำนวนเวลาเรียนของแต่ละวิชาที่กระทรวงศึกษากำหนดเอาไว้ การศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดจึงต้องทำนอกเวลาเรียนปกติ จะเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนไม่มีอำนาจเปลี่ยนแปลงจำนวนคาบเรียนของแต่ละวิชาได้ เพราะ เป็นระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ให้ทุกโรงเรียนปฏิบัติ เช่นนั้น

และความเห็นของผู้บริหารที่เป็นอันดับสุดท้ายในบทบาทที่คาดหวัง คือ
 สำนวความสนใจในการอ่านของครูอาจารย์ เหตุที่ผู้บริหารต้องการมีบทบาทในเรื่องนี้
 น้อยนั้น เพราะ เป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์โดยตรงอยู่แล้วที่จะต้องสำวความสนใจของ
 ผู้อ่านทั้งครูอาจารย์และนักเรียนให้ทราบความต้องการหรือความสนใจของครูอาจารย์เพื่อ
 จะได้จัดหาวัสดุต่าง ๆ ให้เพียงพอ เรื่องนี้จึงไม่ใช่หน้าที่ของผู้บริหารที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับ
 ผู้บริหารส่วนมากจึงมีความ เห็นค่อบทบาทของตนในเรื่องนี้น้อยกว่าทุก เรื่อง

เมื่อ เปรียบเทียบความเห็นของผู้บริหารด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด
 ทั้ง 2 บทบาทแล้ว ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อ
 ร้อยละ 95 ซึ่งผู้บริหารมีความ เห็นค่อบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง แสดงว่า
 ผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานทุก เรื่องให้มากขึ้น

ตอนที่ 5 บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน ตามความเห็น ของบรรณารักษ์

5.1 ด้านการเงิน

เรื่องที่บรรณารักษ์มีความ เห็นค่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารมาก เป็น
 อันดับหนึ่ง คือ ทำให้บรรณารักษ์มีส่วนในการตั้งงบประมาณห้องสมุด ซึ่งความเห็นนี้ตรง
 กับความเห็นของผู้บริหารอยู่แล้ว . เพราะบรรณารักษ์เป็นผู้ปฏิบัติงานในห้องสมุด ย่อมทราบดี
 ว่าห้องสมุดควรจจะปรับปรุงพัฒนาด้านใดบ้าง และจะใช้งบประมาณจำนวนเท่าใดจึงจะเพียงพอ
 การให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการตั้งงบประมาณห้องสมุดจึง เป็นสิ่งที่ชอบแล้ว และ เรื่องที่
 บรรณารักษ์มีความ เห็นค่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารน้อย เป็นอันดับสุดท้าย คือ ให้ห้องสมุด
 มีเงินสำรองจ่าย และผู้บริหารก็มีความ เห็นค่อเรื่องนี้น้อยเช่นกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารปฏิบัติ
 ตามระเบียบราชการที่ว่าด้วยการสำรองจ่ายเงินอย่างเคร่งครัดนั้นเอง โดยปกติเงินสำรองจ่าย
 ของแต่ละโรงเรียนจะเก็บไว้ที่ฝ่ายการเงิน เมื่อหน่วยงานใดต้องการใช้ริบถ้วนก็ต้องไปขอเบิก
 สำรองจ่ายที่ฝ่ายการเงิน เมื่อนำไปใช้แล้วจะต้องรีบกลับมาแจ้งรายการจ่ายให้ฝ่ายการเงิน
 โรงเรียนทราบภายในวันนั้น นอกจากนั้นยอดเงินสำรองจ่ายแต่ละวันมีจำนวนจำกัด ฉะนั้น
 บรรณารักษ์จึงมีความ เห็นในเรื่องนี้น้อย

ส่วน เรื่องที่บรรณารักษ์มีความ เห็นต่อบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ การวางนโยบายด้านงบประมาณห้องสมุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะบรรณารักษ์ ต้องการให้ผู้บริหารมีการวางนโยบายพัฒนาห้องสมุดตามแนวคิดของผู้บริหาร เองอย่างชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อที่บรรณารักษ์จะได้ดำเนินงานให้ตรงกับนโยบายของผู้บริหาร และปรับปรุงงานต่าง ๆ โดยให้ห้องสมุดมีงบประมาณใช้อย่างเพียงพอ และเรื่องที่บรรณารักษ์ มีความ เห็นต่อบทบาทที่คาดหวังเป็นอันดับสุดท้ายซึ่งมีค่าเฉลี่ยปานกลาง คือ สนับสนุนบรรณารักษ์ หาเงินพิเศษเข้าห้องสมุด และผู้บริหารก็มีความ เห็นต่อเรื่องนี้ เป็นรองสุดท้ายเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะระเบียบการเงินของราชการกำหนดไว้ให้นำเงินที่เกิดขึ้นจากรายได้ หรือการหาพิเศษ ทุกประเภทในนามของโรงเรียน เข้าเป็นเงินของโรงเรียนที่เรียกว่า เงินบำรุงการศึกษา เมื่อมีความประสงค์จะใช้ก็ให้ไปทำ เรื่องขอเบิกตามระเบียบราชการจากฝ่ายการเงิน ฉะนั้น เมื่อบรรณารักษ์ไม่สามารถจะใช้เงินที่หาพิเศษมาได้โดยตรง เช่นนี้ บรรณารักษ์จึง ไม่มีแรงจูงใจที่จะหาเงินพิเศษใด ๆ มาเข้าห้องสมุด จึงมีความ เห็นต่อเรื่องนี้ เป็นอันดับ สุดท้าย

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นทั้ง 2 บทบาทแล้ว พบว่าทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งความเห็นด้านบทบาทที่คาดหวังสูงกว่า ด้านบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกข้อ แสดงว่าบรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารมีบทบาททุก เรื่องมาก เพิ่มขึ้น และเรื่องที่มีความแตกต่างกันมากที่สุดระหว่าง 2 บทบาทนั้นจากแบบสอบถาม 12 ข้อ คือ ให้ห้องสมุดมีเงินสำรองจ่ายได้ ซึ่งเรื่องนี้บรรณารักษ์คงมีความ ต้องการใช้เงินสำรองจ่าย อย่างสะดวกรวดเร็วเพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามผู้บริหารก็เห็นว่าตนเองได้ให้ความสะดวกแล้ว และจะต้องปฏิบัติให้เป็น ไปตามระเบียบของราชการด้วย

5.2 ด้านบุคลากร

เรื่องที่บรรณารักษ์มีความ เห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่งตรงกัน 2 บทบาท คือ ให้บรรณารักษ์มีอิสระในการดำเนินงาน ห้องสมุด ได้แก่ ให้บรรณารักษ์เป็นผู้วางแผนงานด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านการจัดอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ด้านวัสดุการอ่าน ด้านกิจกรรมและบริการ การประชาสัมพันธ์

ตลอดทั้งงานเทคนิคต่าง ๆ ของบรรณารักษ์เอง ผู้บริหารได้ให้อิสระในการทำงาน การคิด และการขอความร่วมมืออย่างเต็มที่ ซึ่งเรื่องนี้ผู้บริหารก็มีความเห็นสอดคล้องกับบรรณารักษ์ ฉะนั้น ในทางสถิติจึงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ สาเหตุที่บรรณารักษ์มีความเห็นว่าคนได้รับอิสระในการทำงานก็เพราะผู้บริหารใช้วิธีการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาแบบกระจายอำนาจให้หัวหน้าหน่วยงานทุกหน่วยรับผิดชอบในงานที่ปฏิบัติอยู่ให้ดำเนินไปตามระเบียบราชการ จึงทำให้เกิดขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรเป็นอย่างดี

ส่วนเรื่องที่บรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง น้อยเป็นอันดับสุดท้ายตรงกันทั้ง 2 บทบาท คือ เชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานมาให้ความรู้แก่บรรณารักษ์ สาเหตุที่บรรณารักษ์มีความเห็นต่อเรื่องนี้น้อยกว่าทุกเรื่อง อาจเป็นเพราะบรรณารักษ์ได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาเป็นประจำทุกภาค การศึกษาอยู่แล้ว นอกจากนั้นบรรณารักษ์โรงเรียนยังมีประชุมกลุ่มทั้งของกรมสามัญศึกษา ปีละ 4 ครั้ง และของกรมวิชาการ ปีละ 4 ครั้ง โดยแต่ละกรมให้บรรณารักษ์มีการประชุมภาคการศึกษาละ 2 ครั้ง รวมแล้วในแต่ละปีการศึกษาบรรณารักษ์จะต้องเข้าร่วมประชุมกลุ่ม 8 ครั้ง และกลุ่มโรงเรียนของทั้ง 2 กรมก็ไม่เหมือนกัน กลุ่มโรงเรียนของกรมสามัญศึกษามีเฉพาะโรงเรียนที่สังกัดกรม ส่วนกลุ่มกรมวิชาการรวมโรงเรียนเอกชนด้วยการประชุมแต่ละครั้งทางกลุ่มจะเชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานต่าง ๆ และศึกษานิเทศก์เข้าร่วมประชุมทุกครั้ง ฉะนั้นจะเห็นว่าบรรณารักษ์ได้รับความรู้ทั้งจากผู้เชี่ยวชาญ และศึกษานิเทศก์ตลอดทั้งเพื่อนร่วมวิชาชีพบรรณารักษ์ในกลุ่มมากพอสมควรอยู่แล้ว จึงมีความเห็นต่อเรื่องนี้ที่จะเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานมาให้ความรู้แก่บรรณารักษ์ในที่ทำงานของคนน้อยกว่าทุกเรื่องทั้งบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของบรรณารักษ์ต่อทั้ง 2 บทบาทด้านบุคลากร แล้วพบว่าทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งความเห็นด้านบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกข้อ แสดงว่าบรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารมีบทบาททุกเรื่องเพิ่มมากขึ้น และเรื่องที่มีความแตกต่างกันมากมี

4 เรื่อง ได้แก่ เขียววิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยอื่นมาให้ความรู้แก่บรรณารักษ์, วางนโยบายเกี่ยวกับการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานห้องสมุด, สำนวญอัตราค่าจ้างบุคลากรห้องสมุด และการเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอกับงาน ทั้ง 4 เรื่องนี้ บรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารปฏิบัติให้มากกว่าที่ปฏิบัติจริง จึงจะทำให้งานด้านบุคลากร มีความสมบูรณ์

5.3 ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ห้องสมุด

เรื่องที่บรรณารักษ์มีความเห็นค่อนบพาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ สนับสนุนให้มีการซื้อครุภัณฑ์ใหม่ ๆ ความจำเป็น เรื่องนี้ผู้บริหารก็มีความเห็นตรงกัน เพราะครุภัณฑ์เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างหนึ่งในการให้บริการของห้องสมุด ซึ่งมีความสำคัญมากต่อผู้เข้าไปใช้ห้องสมุด และยังเป็นสิ่งดึงดูดให้คนเข้าไปใช้ห้องสมุดมากยิ่งขึ้น และเรื่องที่บรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังน้อยเป็นอันดับสุดท้ายกว่าทุกเรื่อง คือ ให้บรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการเลือกที่ตั้งของห้องสมุด ที่บรรณารักษ์มีความเห็นตรงกันทั้ง 2 บทบาทของผู้บริหารเช่นนี้ เพราะนโยบายการเลือกที่ตั้งของห้องสมุดนั้นบรรณารักษ์และผู้บริหารไม่สามารถจะกำหนดได้เอง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการก็ไม่ได้ระบุที่ตั้งห้องสมุดโรงเรียนอย่างชัดเจน ฉะนั้นห้องสมุดโรงเรียนส่วนมากจึงใช้ห้องเรียนเป็นที่ตั้ง มีตั้งแต่ 1-6 ห้องเรียน บางมีโรงเรียนต้องการขยายห้องเรียนเพิ่ม ห้องสมุดก็ต้องถูกแบ่งไปเป็นห้องเรียน และบางแห่งห้องสมุดตั้งอยู่บนอาคารชั้นสูงไม่สะดวกต่อการใช้ของครูและนักเรียน บรรณารักษ์ก็ไม่ต้องการที่จะให้เป็นเช่นนั้น แต่ชั้นสูงนั้นทางกระทรวงศึกษาธิการได้ออกแบบไว้ เป็นห้องประชุมของโรงเรียน ผู้บริหารไม่มีทางเลือกที่จะขยายห้องสมุดให้ใหญ่ได้ จึงให้ใช้ชั้นสูงนั้นเป็นห้องสมุด ส่วนชั้นที่อยู่ข้างล่างเป็นชั้นเรียน ผู้บริหารไม่มีสิทธิ์จะไปรื้อถอนได้ ดังนั้นก็จะเห็นปัญหาแล้วว่ากระทรวงศึกษาธิการไม่ได้ออกแบบตึกอาคารไว้เพื่อใช้เป็นห้องสมุดของโรงเรียนเลย ทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์จึงไม่มีส่วนร่วมในการเลือกที่ตั้งของห้องสมุดอย่างแท้จริง

ส่วนเรื่องที่บรรณารักษ์มีความเห็นค่อนบพาทที่คาดหวังของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ ให้ห้องสมุดมีโต๊ะเก้าอี้ที่ถูกต้องลักษณะอย่างเพียงพอให้กับผู้ใช้ ซึ่งความเห็นนี้

ก็สอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารที่สนับสนุนให้มีการซื้อครุภัณฑ์ใหม่ ๆ ตามความจำเป็น ทั้งนี้ เพราะห้องสมุดเป็นศูนย์กลางทางวิชาการของโรงเรียน ครูมักจะนำนักเรียนเข้าไปใช้วันละหลายห้องเรียน และในชั่วโมงเดียวกันครูประจำชั้นก็อยากนำนักเรียนเข้าไปใช้พร้อมกันหลายห้องเรียน แต่ห้องสมุดมีโต๊ะเก้าอี้ไม่เพียงพอที่จะให้บริการได้ บรรณารักษ์จึงต้องการให้ผู้บริหารให้การสนับสนุนในเรื่องนี้มากขึ้นเป็นอันดับหนึ่ง และผู้บริหารได้แสดงความเห็นสนับสนุนไว้ทั้ง 2 บทบาทแล้ว จึงเป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์ที่จะจัดหาครุภัณฑ์มาเสนอให้ผู้บริหารอนุมัติเพื่อจัดซื้อต่อไปให้เพียงพอกับผู้ใช่ แต่อย่างไรก็ตามบรรณารักษ์ก็ควรคำนึงถึงพื้นที่ของห้องสมุดด้วย ไม่ควรจัดโต๊ะเก้าอี้ให้แออัดยัดเยียดกันเกินไป ต้องเหลือพื้นที่ไว้ใช้กิจกรรมอย่างอื่นที่ห้องสมุดจำเป็นต้องมี เช่น จัดนิทรรศการ จัดแสดงหนังสือใหม่ จัดมุมหนังสือที่น่าสนใจ เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของบรรณารักษ์ต่อทั้ง 2 บทบาท ด้านอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ห้องสมุดแล้ว พบว่าทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งความเห็นด้านบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกข้อ แสดงว่าบรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารมีบทบาททุกเรื่องเพิ่มมากขึ้น และเรื่องที่มีความแตกต่างกันมากที่สุดมีเรื่องเดียวคือ ให้ห้องสมุดมีโต๊ะเก้าอี้ที่ถูกสุขลักษณะอย่างเพียงพอสำหรับผู้ใช่ ซึ่งบรรณารักษ์มีความเห็นในบทบาทที่ปฏิบัติจริงระดับปานกลาง ส่วนในบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าบรรณารักษ์ต้องการเพิ่มโต๊ะเก้าอี้มาก

5.4 ด้านวัสดุการอ่าน

บรรณารักษ์มีความเห็นตรงกันต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ ให้ครูอาจารย์เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ เพราะครูอาจารย์ที่สอนแต่ละวิชาย่อมทราบดีว่าจะให้นักเรียนอ่านเพิ่ม เดิมหรือค้นคว้าเรื่องอะไรบ้าง นอกจากนั้นครูอาจารย์เหล่านั้น เป็นผู้ใกล้ชิดกับนักเรียนย่อมทราบความต้องการของนักเรียนดี และห้องสมุดโรงเรียนมีนโยบายเน้นวัสดุการอ่านที่ส่งเสริมการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ฉะนั้น บรรณารักษ์จึงมีความเห็นตรงกันทั้ง 2 บทบาท และยังคงสอดคล้องกับความเห็นของผู้บริหารด้วย

ส่วน เรื่องที่เป็นอันดับสุดท้ายซึ่งบรรณารักษ์มีความเห็นระดับปานกลาง ทั้ง 2 บทบาทตรงกัน คือ สร้างความสัมพันธ์กับสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่าย และใน บทบาทที่คาดหวังเรื่องที่เป็นอันดับสุดท้ายมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 เรื่อง อีกเรื่องหนึ่ง คือ ให้นักเรียน เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ สำหรับ เรื่องแรกที่บรรณารักษ์เห็นความสำคัญ อันดับสุดท้ายนั้น อาจเนื่องจากสำนักพิมพ์หรือตัวแทนจำหน่ายจะส่งรายการหนังสือของ สำนักพิมพ์ไปยังห้องสมุดโรงเรียนอยู่แล้ว บรรณารักษ์สามารถใช้รายการหนังสือ เหล่านั้น คัดเลือกรายการที่ต้องการจัดหา เข้าห้องสมุดได้ หรือจะให้สำนักพิมพ์นำหนังสือมาให้ดู เพื่อคัดเลือกดูเนื้อหาก่อนก็ได้ ซึ่งสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ก็ยินดีจัดส่งไปให้ห้องสมุดตาม ความ ต้องการ และบริษัทตัวแทนจำหน่ายก็ส่งพนักงานขาย ไปประชาสัมพันธ์รายการหนังสือใหม่ถึง ห้องสมุดโรงเรียนทุกแห่งอยู่แล้ว ส่วน เรื่องการให้นักเรียน เสนอรายการหนังสือ นั้น เมื่อ เปรียบเทียบกับให้ครู เสนอแล้วบรรณารักษ์เห็นความสำคัญมากกว่า ทั้งนี้บรรณารักษ์อาจเห็น ว่าการให้นักเรียน เสนอรายการหนังสือ มักจะเสนอ เฉพาะสิ่งที่นักเรียนกำลังเรียนอยู่เท่านั้น ไม่กว้างขวางครอบคลุมเนื้อหาวิชาที่เรียน และไม่เจาะลึกในแต่ละวิชา เมื่อบรรณารักษ์ เปิดโอกาสให้นักเรียน เสนอรายการหนังสือก็ไม่ค่อย เสนอแม้บรรณารักษ์จะจัดรายการหนังสือ ที่สำนักพิมพ์ต่าง ๆ ส่งไปให้ห้องสมุดนำมาให้ห้องสมุดเลือกก็ตาม ฉะนั้นบรรณารักษ์จึงมี ความคาดหวังต่อบทบาทผู้บริหารทั้ง 2 เรื่องนี้เป็นอันดับสุดท้าย

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของบรรณารักษ์ต่อทั้ง 2 บทบาทของผู้บริหาร ด้านวิศุการอ่านแล้ว พบว่า ทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งความเห็นด้านบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกข้อ แสดงว่าบรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารมีบทบาททุก เรื่อง เพิ่มขึ้น และเรื่องที่มีความแตกต่าง กันมากที่สุดมี 3 เรื่อง คือ ร่วมกับบรรณารักษ์วางแผนนโยบายในการจัดหาหนังสือและวิศุการอ่าน, ให้ครูอาจารย์ เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ และให้นักเรียน เสนอรายการหนังสือที่ต้องการ ซึ่งทั้ง 3 เรื่องนี้บรรณารักษ์มีความ เห็นแตกต่างกันมาก โดยเฉพาะในบทบาทที่คาดหวังสูงกว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริง

5.5 ด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด

เรื่องที่บรรณารักษ์มีความเห็นค่อนบทยาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ ให้บรรณารักษ์เสนอโครงการจัดกิจกรรมห้องสมุดประจำปี เพราะผู้บริหารต้องการทราบรายละเอียดของแต่ละปีว่าบรรณารักษ์จะจัดกิจกรรมอะไรบ้าง จึงให้ทำโครงการของแต่ละเรื่องไว้ล่วงหน้า อีกทั้งผู้บริหารได้ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้บรรณารักษ์ปฏิบัติตามระเบียบราชการ เป็นอย่างดี เนื่องจากการใช้เงินงบประมาณต่าง ๆ จะต้องทำเป็นโครงการล่วงหน้าตลอดทั้งปีเอาไว้ เช่น มีชื่องานหรือโครงการ, บอกวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย, วิธีดำเนินงาน, ระยะเวลา, ผู้รับผิดชอบ, จำนวนงบประมาณที่จะใช้ เป็นต้น ซึ่งทำให้การใช้จ่ายเงินงบประมาณของราชการมีระบบระเบียบและเป็นหลักฐานการใช้จ่ายที่ถูกต้อง เรื่องนี้จึง เป็น เรื่องสำคัญอันดับแรกที่บรรณารักษ์มีความเห็นค่อนบทยาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร

และเรื่องที่บรรณารักษ์มีความเห็นค่อนบทยาทที่คาดหวังของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ สนับสนุนการจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และอำนวยความสะดวกแก่บรรณารักษ์ในการจัดกิจกรรม เพราะการจัดกิจกรรมนั้น เป็นการประชาสัมพันธ์ห้องสมุดให้ครูและนักเรียนได้ เห็นความสำคัญของห้องสมุดคือการ เรียนการสอน ในโรงเรียนด้วยรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น จัดนิทรรศการในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ, จัดสัปดาห์ห้องสมุด, มีการแข่งขันตอบปัญหา, เล่านิทาน, ประกวดคำขวัญห้องสมุด เป็นต้น ในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายการจัดกิจกรรมนั้นต้องได้รับการสนับสนุน เป็นอย่างดีจากผู้บริหาร ส่วนผู้บริหารก็ได้แสดงความเห็นค่อนบทยาทที่คาดหวังของคนใน เรื่องนี้ระดับมากมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าของบรรณารักษ์ และการแสดงความเห็นของบรรณารักษ์ก็มีความสอดคล้องกับระเบียบราชการที่ผู้บริหารให้บรรณารักษ์เสนอโครงการจัดกิจกรรมห้องสมุดประจำปีนั้น ถ้าบรรณารักษ์ทำโครงการไว้ละเอียดทุกโครงการก็จะได้รับความสะดวกในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบราชการ ฉะนั้นความสะดวกในการจัดกิจกรรมของห้องสมุดส่วน เบื้องต้นอยู่ที่ตัวบรรณารักษ์ได้ทำโครงการไว้ก่อนอย่างคืบหน้าเอง

ส่วน เรื่องที่บรรณารักษ์มีความ เห็นคอบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหาร เป็น อันดับสุดท้ายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีส่วนในการวางระเบียบต่าง ๆ ของห้องสมุด และ เรื่องนี้ผู้บริหารมีความ เห็นตรงกับบรรณารักษ์อยู่แล้ว เนื่องจากการวางระเบียบกฎ เกณฑ์ใน ห้องสมุดควร เป็นหน้าที่ของบรรณารักษ์โดยตรง ถ้าผู้บริหาร เข้าไปเกี่ยวข้องมาก ผู้ปฏิบัติ งานคือบรรณารักษ์จะรู้สึกไม่สบายใจ คล้ายกับว่าจะมาจับผิด บรรณารักษ์จะรู้สึกไม่อิสระ ในการทำงาน ทำให้การทำงานไม่บรรลุผลเท่าที่ควรจะเป็น จะทำอะไรต้องรอฟังความเห็น จากผู้บริหารก่อน ในที่สุดงานห้องสมุดก็จะล้มเหลว . ไม่สามารถดำเนินงานอะไรได้เลย และในบทบาทที่คาดหวัง เรื่องที่บรรณารักษ์มีความ เห็น เป็นอันดับสุดท้ายมีค่า เฉลี่ยปานกลาง ปรากฏว่ามี 2 เรื่องที่มีค่า เฉลี่ยเท่ากัน ซึ่ง เรื่องแรกตรงกับความเห็นในบทบาทที่ปฏิบัติจริง คือ มีส่วนในการวางระเบียบต่าง ๆ ของห้องสมุด ส่วนอีกเรื่องหนึ่ง คือ ขอความร่วมมือจาก สถาบันภายนอกในการจัดกิจกรรม สาเหตุที่บรรณารักษ์เห็นความสำคัญเรื่องนี้นั้น อาจ เพราะ บรรณารักษ์ทราบดีแล้วว่าหน่วยงานอื่น ๆ มีภาระหน้าที่ของตนมากอยู่แล้วในการให้บริการใน หน่วยงานนั้น ๆ จึงไม่อยากขอความร่วมมืออันจะเป็นการรบกวนสถาบันภายนอก อีกประการหนึ่ง อาจจะ เกิดจากความยุ่งยากในการติดต่อสถาบันภายนอก บรรณารักษ์จะต้องทำหนังสือราชการ คิดต่อหลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ทำหนังสือขออนุญาตจากผู้บริหาร โรงเรียนในการจัดกิจกรรม แล้วขอหนังสือจากผู้บริหารไปติดต่อกับหัวหน้าหน่วยงานภายนอก และหัวหน้าหน่วยงานภายนอก จะมีหนังสือแจ้งให้บุคคลในหน่วยงานทราบ เพื่อไปปฏิบัติราชการตามที่มิใช่ขอมา นอกจากนั้น บรรณารักษ์จะต้องจัดค่าตอบแทนให้บุคคลที่เชิญมาด้วย เพราะไม่สามารถเบิกจ่ายจากเงิน งบประมาณได้โดยตรง ฉะนั้น จะเห็นว่าไม่สะดวกหลายประการ จึงทำให้บรรณารักษ์มี ความคาดหวังคอบทบาทของผู้บริหาร เรื่องนี้น้อย

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของบรรณารักษ์คือทั้ง 2 บทบาท ของผู้บริหาร ด้านกิจกรรมและบริการของห้องสมุด พบว่าทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งความเห็นด้านบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ทุกข้อ แสดงว่าบรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารมีบทบาททุกเรื่องเพิ่มมากขึ้น และ เรื่องที่มี

ความแตกต่างกันมากที่สุดมีเพียงเรื่องเดียว คือ ให้บรรณารักษ์ทำคู่มือการใช้ห้องสมุดเพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุดให้แก่ผู้ใช้ภายในสถาบัน ทั้งนี้เพราะบรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารเข้าไปมีบทบาทในเรื่องนี้ให้มากกว่าปัจจุบัน เพื่อให้ห้องสมุดมีคู่มือการใช้อย่างสมบูรณ์และผู้ใช้จะได้เข้าใจต่อระบบการดำเนินงานของห้องสมุดดีขึ้น

5.6 ด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

เรื่องที่บรรณารักษ์มีความเห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารมากเป็นอันดับหนึ่ง คือ จัดหาหนังสือและวารสารที่มีคุณค่าทางการศึกษาให้แก่ครูอาจารย์ ซึ่งความเห็นนี้ตรงกับของผู้บริหาร ทั้งนี้เพราะครูอาจารย์เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงจำเป็นที่ครูควรจะได้ทราบเทคนิคการเรียนการสอนใหม่ ๆ จากวิทยาการทันสมัยทุกประเภทให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อครูจะได้นำวิธีการใหม่ ๆ ที่ได้พบได้อ่านมาใช้ให้เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น เรียนให้มากขึ้นเอง และในบทบาทเดียวกันนี้ที่บรรณารักษ์มีความเห็นเป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เชิญศึกษานิเทศก์มานิเทศการสอนประกอบการสอนประกอบการใช้ห้องสมุดให้ครูอาจารย์ ความสายวิชา ทั้งนี้เพราะกรมสามัญศึกษาและกรมวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการได้ส่งศึกษานิเทศก์ทุกหมวดวิชาให้ไปนิเทศการสอนเป็นประจำภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทุกโรงเรียน ความเขตที่ศึกษานิเทศก์รับผิดชอบอยู่ นอกจากนั้นยังมีการประชุมกลุ่มครูแต่ละวิชาทั้งกลุ่มของกรมสามัญ และกลุ่มของกรมวิชาการ ซึ่งศึกษานิเทศก์จะเป็นผู้คอยให้คำปรึกษาทุกครั้ง ส่วนการใช้ห้องสมุดประกอบการเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของครูอาจารย์ผู้สอนแต่ละวิชาว่าจะต้องการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเรื่องอะไรบ้าง โดยให้ไปศึกษาค้นคว้าในห้องสมุดตามความสนใจของแต่ละบุคคลจะได้ผลดีกว่าการบังคับให้นักเรียนไปอ่านหนังสือในห้องสมุด เพราะบางคนไม่สนใจที่จะอ่านแต่ถูกครูบังคับให้ไปอ่านจึงทำเสียงดังรบกวนคนอื่นหรือก่อปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น ฉะนั้นบรรณารักษ์จึงเห็นเรื่องนี้มีความสำคัญน้อยกว่าทุกเรื่อง

ส่วน เรื่องที่บรรณารักษ์มีความ เห็นคืบบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารมาก เป็นอันดับหนึ่ง คือ ให้บรรณารักษ์ปฐมนิเทศนักเรียนที่เข้าใหม่ให้รู้จักการใช้ห้องสมุดและการถนอมหนังสืออย่างถูกต้อง ทั้งนี้เพราะนักเรียนที่เข้าใหม่ของโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 2 ประเภท คือ นักเรียนที่จบ ป.6 จะเข้าเรียนคือ ม.1 และนักเรียนที่จบ ม.3 จะเข้าเรียนคือ ม.4 นักเรียนเหล่านี้โดยเฉพาะประเภทแรกยังไม่เข้าใจ เกี่ยวกับการจัดห้องสมุดเท่าที่ควรและยังใหม่ต่อสถานที่ เมื่อไม่รู้จักการใช้ห้องสมุดอย่างถูกต้อง จึงทำให้วัสดุต่าง ๆ ขาดเสียหาย ไม่เป็นระเบียบ อีกทั้งบุคลากรในห้องสมุดโรงเรียน มีจำนวนน้อย ไม่สามารถดูแลวัสดุต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงเกิดปัญหาในการบริการ ฉะนั้นบรรณารักษ์จึงต้องการให้มีการปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ให้รู้จักใช้ห้องสมุดและวัสดุการอ่าน อย่างทถนอมไม่ให้ขาดเสียหาย เป็นอันดับแรก และ เรื่องที่บรรณารักษ์มีความ เห็นคืบบทบาท เดียวกันนั้นน้อยกว่าทุกเรื่อง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระดับปานกลาง คือ เชิญศึกษานิเทศก์มานิเทศ การสอนประกอบการใช้ห้องสมุดให้ครูอาจารย์ตามสายวิชา สาเหตุที่บรรณารักษ์มีความ เห็น คืบเรื่องนี้น้อย เพราะการใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้านั้นควรให้เกิดจากความต้องการ ของผู้ใช้แต่ละบุคคลมากกว่าที่จะไปบังคับให้ครูทุกคนพานักเรียนที่เรียนในวิชาของตนมาใช้ ห้องสมุด ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ นักเรียนที่ไม่ต้องการอ่านค้นคว้านั้นก็จะทำเสียงดังรบกวนคนอื่น หรือเล่นกันทำให้เกิดเสียงดัง ดังนั้นบรรณารักษ์จึงมีความ เห็นคืบเรื่องนี้ เป็นอันดับสุดท้าย

เมื่อเปรียบเทียบความเห็นของบรรณารักษ์คือทั้ง 2 บทบาทของผู้บริหาร ด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุดแล้ว พบว่าทุกข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งความเห็นด้านบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริง ทุกข้อ แสดงว่าบรรณารักษ์ต้องการให้ผู้บริหารมีบทบาททุกเรื่องเพิ่มมากขึ้น และ เรื่องที่มี ความแตกต่างกันมากที่สุดมี 2 เรื่อง ได้แก่ ส่งเสริมให้จัดมุมหนังสือที่น่าสนใจสำหรับ นักเรียน และ ให้ครูอาจารย์ทุกคนแนะนำนักเรียนในเรื่องการเรียนและการค้นคว้าจาก ห้องสมุด และอธิบาย เนื้อหาหลักสูตรให้เข้าใจก่อนเรียน ทั้งนี้เพราะการจัดมุมหนังสือที่น่าสนใจ สำหรับนักเรียนนั้นจะทำให้นักเรียน เข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว เช่น มุมหนังสือ-เตรียมสอบ มุมหนังสือดนตรี ซึ่งบรรณารักษ์จะต้องจัดไว้ตามความสนใจที่นักเรียนในโรงเรียน

แห่งนั้น และการศึกษาจะให้เด็กเรียนไป ค้นคว้า เรื่องใดควรจะได้ศึกษา เอกสารที่ห้องสมุด โรงเรียนมีเสียก่อน ถ้าไม่มีครูอาจารย์ก็ควร เสนอให้บรรณารักษ์จัดหา มา เพิ่ม ซึ่งทำให้ระบบห้องสมุดโรงเรียนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยเมื่อ เปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่น ๆ ในแนว เดียวกัน โดยเฉพาะงานวิจัยของ สมสรวง พฤติกุล (2522) ซึ่งได้วิจัยบทบาทของผู้บริหารและความคาดหวังของบรรณารักษ์ในวิทยาลัยครู แสดงว่าผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความ เห็นต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงของผู้บริหารไม่สอดคล้องกัน โดยที่ผู้บริหารเห็นว่าตนเองมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกด้านในระดับปานกลาง สำหรับบรรณารักษ์เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทที่ปฏิบัติจริงทุกด้านในระดับน้อย ส่วนบทบาทที่คาดหวังนั้นทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความ เห็นตรงกันว่าผู้บริหารควรปฏิบัติงานทุกด้านในระดับมากกว่าที่ได้ปฏิบัติอยู่จริง

ผลการวิจัยของผู้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารคือห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปรากฏว่าทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความ เห็นสอดคล้องกัน โดยในบทบาทที่ปฏิบัติจริงมีความ เห็นว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งต่างกับผลการวิจัยของ สมสรวง พฤติกุล ส่วนในบทบาทที่คาดหวังนั้นทั้งผู้บริหารและบรรณารักษ์มีความ เห็นคล้ายกับของสมสรวง พฤติกุล โดยเห็นว่าผู้บริหารควรปฏิบัติงานทุกด้านในระดับมากกว่าที่ได้ปฏิบัติอยู่จริง

การวิจัยครั้งนี้ได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้วิจัยได้ตั้งเอาไว้ทุกประการ ซึ่งทำให้ได้ทราบบทบาทที่แท้จริงของผู้บริหารคือภาระดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนทั้งด้านการเงิน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์ ด้านวัสดุการอ่าน ด้านกิจกรรมและบริการ และด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด นอกจากนี้ยังได้ทราบบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหาร ทั้งจากความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ โดยทั้งสองกลุ่มต้องการให้ผู้บริหารมีบทบาททุกด้านเพิ่มมากขึ้น การ เปรียบเทียบบทบาทจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารทำให้ได้ทราบว่าผู้บริหารได้ปฏิบัติงานทุกด้านในระดับปานกลาง และคาดหวังว่าจะปฏิบัติหน้าที่ของตนให้มากขึ้น

ผลจากการวิจัยนั้นนอกจากจะทำให้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ยังทำให้
ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนหลายประการ ผู้วิจัยได้ให้ข้อ เสนอแนะ
ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้แก่ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและบรรณารักษ์ เพื่อนำไป
พิจารณาดำเนินการให้งานห้องสมุดได้รับการพัฒนายิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยบทบาทของผู้บริหารต่อการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้านการเงิน, บุคลากร, อาคารสถานที่และครุภัณฑ์, วัสดุการอ่าน, การบริการและกิจกรรม และการส่งเสริมการใช้ห้องสมุด จากความเห็นของผู้บริหารและบรรณารักษ์ พบว่ายังมีข้อที่ควรปรับปรุงแก้ไขหลายประการ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอต่ออธิบดีกรมสามัญศึกษา

1. การเพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอกับงาน เพราะงานในห้องสมุดนั้นมีทั้งงานเทคนิคที่ต้องใช้ผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน งานบริการที่ต้องทำอยู่ตลอดเวลา และงานประชาสัมพันธ์ที่จำต้องเผยแพร่ข่าวสารห้องสมุดทุกรูปแบบให้ผู้ใช้เข้าใจและไปใช้เป็นต้น ห้องสมุดโรงเรียนยังไม่มีมาตรฐานด้านบุคลากรที่คิดจากอัตราส่วนจำนวนนักเรียนต่อบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ ฉะนั้นห้องสมุดส่วนมากจึงมีบรรณารักษ์ 1-2 คน เป็นส่วนมาก และทำงานทุกอย่าง ส่วนห้องสมุดที่มีบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปนั้นยังมีน้อย และเป็นห้องสมุดที่ผู้บริหารให้การสนับสนุนเป็นพิเศษ โดยให้ครูอาจารย์จากหมวดวิชาต่าง ๆ ไปช่วยงาน และครูที่ไปช่วยงานยังต้องปฏิบัติหน้าที่เดิมคือสอนวิชาต่าง ๆ ด้วย ทั้งนี้เพราะกระทรวงศึกษาธิการยังไม่มีมาตรฐานด้านบุคลากรของห้องสมุดให้ทุกโรงเรียนปฏิบัติเป็นแนวเดียวกันนั้น เองจึงขอเสนอให้อธิบดีกรมสามัญศึกษาพิจารณา

2. ให้โอกาสแก่บรรณารักษ์ เข้าฝึกอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพราะวิทยาการต่าง ๆ ของโลกปัจจุบันเกิดขึ้นอย่างมากมาย บรรณารักษ์จะต้องเป็นผู้มีความรู้ทันสมัย ทันเหตุการณ์เสมอ เพื่อจะได้จัดระบบการเก็บข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและสะดวกต่อการใช้ของนักเรียนและครูอาจารย์ เนื่องจากการเข้าฝึกอบรม การสัมมนาการประชุม จะทำให้บรรณารักษ์ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคลในวิชาชีพเดียวกัน ทั้งยังทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และรู้จักแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นอย่างดี จึงเสนอให้อธิบดีกรมสามัญศึกษาได้พิจารณาอนุมัติการเบิกจ่ายค่าเดินทาง ค่าที่พักให้แก่บรรณารักษ์โรงเรียนด้วย

3. ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีอาคารห้องสมุด เป็น เอกเทศ เพื่อให้ห้องสมุดของโรงเรียนมัธยม เป็นแหล่งทรัพยากรทางวิชาการที่เหมาะสมแก่การศึกษาค้นคว้าอย่างแท้จริง เนื่องจากห้องสมุดโรงเรียนส่วนมากปัจจุบัน ใช้ส่วนหนึ่งของอาคาร เรียน เป็นที่ตั้งห้องสมุด จึงมีเสียงดังรบกวนจากชั้นเรียนต่าง ๆ มาก ผู้ที่เข้าไปศึกษาค้นคว้าไม่มีสมาธิเพียงพอที่จะอ่านได้เป็นเวลานาน ๆ ผู้บริหารทุกระดับควรสนใจแหล่งวิชาการของโรงเรียนให้มีสถานที่ตั้ง เป็น เอกเทศต่างหาก ให้ เป็นสถานที่เหมาะสมแก่การศึกษาค้นคว้าอย่างแท้จริง จึงขอเสนอให้อธิบดีกรมสามัญศึกษาพิจารณาว่า เน้นการให้ เกิดประโยชน์คือการศึกษาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. การวางนโยบายด้านงบประมาณของห้องสมุด เนื่องจากการดำเนินงาน-ห้องสมุดต้องอาศัยการใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ผู้บริหารจะต้องวางนโยบายไว้ให้ชัดเจน กำหนดโครงการพัฒนาห้องสมุด เป็นระยะ 1 ปี ขึ้นไปเป็นอย่างน้อย และในแต่ละปีต้องมีการประเมินผลทุกโครงการ เพื่อจะได้ทราบผลการดำเนินงานและการใช้งบประมาณ การที่ผู้บริหารมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณห้องสมุดนั้นจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีกำลังใจและเชื่อมั่นต่อการพัฒนาปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนให้ก้าวหน้ามีมาตรฐานยิ่งขึ้น

2. จัดสรรเงินพิเศษอื่น ๆ มาช่วยดำเนินงานห้องสมุด เนื่องจากการจัดซื้อของบางประเภทไม่สามารถใช้เงินงบประมาณได้ หรืองบประมาณที่ให้แต่ละปีไม่เพียงพอ ฉะนั้นผู้บริหารจะต้องจัดสรรเงินพิเศษอื่น ๆ เช่น จากสมาคมผู้ปกครองและครู จากสหกรณ์ร้านค้าของโรงเรียน เป็นต้น มาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานห้องสมุดให้บรรลุเป้าหมายในการส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

3. การอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายเงิน ซึ่งเรื่องนี้ เป็นเรื่องสำคัญและทุกโรงเรียนประสบปัญหาความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงิน อาจเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงินต้องดำเนินการตามขั้นตอนของทางราชการ แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารควรเร่งรัดและกำหนดขั้นตอนให้มีความสะดวกรวดเร็วและง่ายต่อการปฏิบัติให้มากที่สุด

4. ให้บรรณารักษ์มีอิสระในการดำเนินงานห้องสมุด ซึ่งเป็น เรื่องที่สำคัญที่แสดงว่าผู้บริหารมีความไว้วางใจบรรณารักษ์ในการปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมการเรียนการสอนของโรงเรียน และงานในหน้าที่ของบรรณารักษ์มีขอบเขตกว้างขวาง จะต้องประสานงานกับทุกฝ่ายในโรงเรียนจึงต้องมีความอิสระเพียงพอที่จะคิด จะทำ และตัดสินใจ ตลอดทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในหน่วยงาน เป็นต้น จึงขอเสนอให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้พิจารณาดำเนินการให้เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรยิ่งขึ้น

5. ให้ห้องสมุดมีโต๊ะเก้าอี้ที่ถูกต้องลักษณะอย่างเพียงพอแก่ผู้ใช้ เพราะห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของการศึกษาค้นคว้าของโรงเรียน จะต้องจัดโต๊ะเก้าอี้ที่นั่งคนเดียวหลายคน และชนิดที่นั่งอ่าน เป็นรายบุคคลที่ถูกต้องลักษณะให้เพียงพอแก่ความต้องการของผู้เข้าไปใช้ ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะดึงดูดความสนใจของผู้ใช้ให้อยากเข้าไปศึกษาค้นคว้ามากยิ่งขึ้น เรื่องนี้เป็นอำนาจของผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการได้ จึงขอเสนอผู้บริหารโรงเรียนรับไปพิจารณา

6. สิ่งสำคัญของห้องสมุดที่ผู้บริหารโรงเรียนและบรรณารักษ์ควรให้ความสนใจและจัดหาให้มีจำนวนเพียงพอคือวัสดุการอ่าน ซึ่งควรสนับสนุนให้ห้องสมุดจัดหาหนังสือให้ได้มาตรฐานขั้นต่ำของกระทรวงศึกษาธิการ ยังมีหลายโรงเรียนที่ผู้บริหารไม่ได้คำนึงถึงเรื่องนี้ จึงทำให้ห้องสมุดไม่มีอะไรน่าสนใจที่จะเข้าไปศึกษาค้นคว้า เมื่อห้องสมุดโรงเรียนใดได้มาตรฐานขั้นต่ำแล้วก็ควรเพิ่มมาตรฐานให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งถึงอัตราส่วนหนังสือจำนวน 100 เล่ม ต่อนักเรียน 1 คน ถ้าห้องสมุดโรงเรียนใดจัดให้ได้มาตรฐานสูงถึงระดับนี้ นับได้ว่าห้องสมุดนั้นได้บรรลุเป้าหมายแล้ว จึงขอเสนอให้ผู้บริหารโรงเรียนรับไว้พิจารณา

7. ผู้บริหารควรร่วมกับบรรณารักษ์วางนโยบายในการจัดหาหนังสือและวัสดุการอ่าน เพราะหนังสือและวัสดุการอ่านนั้นยังมีจำนวนมากเท่าไรก็ยิ่งทำให้ห้องสมุดมีความสมบูรณ์ทางวิชาการมากกว่าเท่านั้นและในการจัดหานั้นก็มีหลายวิธี เช่น ใช้เงินบำรุงการศึกษาจัดซื้อ, เชิญให้ผู้ปกครองบริจาค, ของบประมาณจากสมาคมศิษย์เก่า หรือสมาคมผู้ปกครองและครู และขอไปยังสมาคมหรือองค์การที่มีการบริจาคหนังสือให้สถาบันต่าง ๆ เช่น มูลนิธิอาเซีย เป็นต้น

8. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บรรณาธิการกับครูอาจารย์และนักเรียนมีการร่วมมือกันโดยจัดตั้งกรรมการอาจารย์-นักเรียนด้านห้องสมุดขึ้น เพื่อร่วม เสนอความคิดเห็น และร่วมมือกันดำเนินงานห้องสมุดให้มีวิสัยทัศน์ที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ การจัดตั้งคณะกรรมการควรให้ผู้บริหาร เป็นประธานโดยตำแหน่ง ให้หัวหน้าหมวดแต่ละวิชา เป็นกรรมการ ส่วนนักเรียนให้หัวหน้าชั้นทุกชั้น เป็นกรรมการ และบรรณาธิการ เป็นกรรมการและเลขานุการ

9. กระตุ้นครูอาจารย์ให้ใช้บริการห้องสมุดเพื่อการสอนให้มาก เพราะในห้องสมุดนั้นมีทรัพยากรทางวิชาการที่ทรงคุณค่ามากมาย ฉะนั้นผู้บริหารควรมีบทบาทกระตุ้นครูอาจารย์ให้มากทั้ง ใน เวลาประชุมหรือการพบปะกัน

10. ผู้บริหารควรกระตุ้นบรรณาธิการให้คิดค้นกิจกรรมใหม่ ๆ เพราะการมีกิจกรรมแปลกใหม่ ๆ นั้นจะดึงดูดความสนใจของนักเรียนและครูให้เข้าไปใช้บริการห้องสมุดมากยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ควรกระตุ้นให้บรรณาธิการทำมีดังนี้

10.1 สำหรับผู้บริหารและครูอาจารย์ โดยให้บริการข่าวทันสมัย เว็บบอร์ด และวารสาร ตลอดจน เอกสารจุลสารและกฤตภาคตามความสนใจของผู้บริหารและครูอาจารย์แต่ละหมวดวิชา

10.2 สำหรับนักเรียนมีการจัดบริการบรรณานุกรมหนังสือใหม่ จัดมุมห้องสมุดขึ้นในชั้นเรียน จัดมุมหนังสือเตรียมสอบ เป็นต้น

10.3 รวบรวม เทปบันทึกเสียงและ เทปบันทึกภาพทุกประเภทไว้บริการนักเรียนและครูอาจารย์ตามความสนใจของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอต่อบรรณาธิการ

1. ให้บรรณาธิการปรับปรุงเนื้อหาให้นักเรียนใหม่ให้รู้จักการใช้ห้องสมุดและการถนอมหนังสืออย่างถูกต้อง เนื่องจากในแต่ละปีหนังสือของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาชำรุดเสียหายจากการที่นักเรียนไม่รู้จักการใช้ การถนอมหนังสือ และต้องใช้งบประมาณซ่อมเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นที่ผู้บริหารควรให้บรรณาธิการได้ปรับปรุงเนื้อหาให้นักเรียนที่เข้าใหม่ ทั้งให้รู้จักสถานที่ตั้งของห้องสมุด การจัดสถานที่ การจัดระบบของทรัพยากร การใช้วัสดุการอ่านแต่ละประเภทอย่างถูกต้องและถนอม ทำให้เขาเกิดจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบส่วนนี้ส่วนรวมร่วมกัน

2. ให้บรรณารักษ์ปรับปรุงบริการห้องสมุดให้ได้มาตรฐาน แบ่งการบริการออกเป็นประเภทต่าง ๆ ให้ผู้ใช้เห็นอย่างชัดเจนและสามารถเข้าไปใช้ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างห้องสมุดกับผู้ใช้จะ เห็นว่า การบริการนี้เป็นความสัมพันธ์ที่สำคัญ ช่องว่างระหว่างผู้ใช้กับห้องสมุดจะ เกิดขึ้นก็ถ้าการบริการนี้ นอกจากจะมีการแบ่งทรัพยากรไว้บริการออกเป็นประเภทแล้ว วิธีการให้บริการก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน ผู้ให้บริการจะต้อง เข้าใจผู้ใช้ ชี้แจงแจ่มใส บริการด้วยความรวดเร็ว ยุติธรรม และแนะนำการใช้แก่ผู้อ่านที่ยังไม่ เข้าใจระบบการบริการของห้องสมุด

3. ให้บรรณารักษ์ทำคู่มือการใช้ห้องสมุด เพื่อประชาสัมพันธ์งานห้องสมุด ให้ผู้ใช้ภายในสถาบันได้ทราบรายละเอียดและที่ตั้งวัสดุการอ่านประเภทต่าง ๆ เนื่องจากห้องสมุดโรงเรียนส่วนมากยังไม่ได้ทำคู่มือการใช้ห้องสมุดจึงทำให้ผู้ใช้ไม่รู้จักรหัสใช้และทุนนิยมวัสดุประเภทต่าง ๆ เท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยพบปัญหาจากการวิจัยครั้งนี้ว่า การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งทรัพยากรทางวิชาการของโรงเรียนที่แท้จริงนั้นยังมีบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานห้องสมุดอย่างมากหลายระดับที่การวิจัยไม่ครอบคลุมถึง จึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรวิจัยบทบาทของผู้บริหารระดับกระทรวงและกรม ได้แก่ อธิบดีกรมสามัญศึกษาที่มีอำนาจสูงสุดในการอนุมัติทุกเรื่อง และ เป็นผู้บังคับบัญชาของผู้บริหารโรงเรียนตลอดทั้งหัวหน้างานในกระทรวงที่มีส่วนรับผิดชอบและสนองความต้องการของโรงเรียนในสังกัด ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ทราบบทบาทของผู้บริหารทุกระดับที่มีต่อการปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมห้องสมุดโรงเรียน

2. ควรวิจัย เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียน เอกชน
คําท้องสมุคของโรงเรียนแต่ละระดับการศึกษาให้ละเอียด เพื่อจะได้ทราบความแตกต่าง
หรือคล้ายคลึงกันของหน่วยงานรัฐบาลกับ เอกชนที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการศึกษาของ เยาวชน
อันจะนำมาซึ่งการปรับปรุงแก้ไข ให้ห้องสมุคได้มาตรฐานระดับเดียวกัน

3. ควรวิจัยความร่วมมือระหว่างโรงเรียน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียน
ผู้ช่วยผู้บริหารที่ห้องสมุคอยู่ในสายบังคับบัญชาและบรรณาธิการ เป็นกลุ่มประชากร เพื่อจะได้
ทราบบทบาทแต่ละด้านที่ควรจะได้รับ การแก้ไขปรับปรุงให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น

4. ควรวิจัยการดำเนินงานห้องสมุคโรงเรียน เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งให้ละเอียด
ลึกซึ้งลงไป เช่น ด้านการเงิน, ด้านบุคลากร, ด้านอาคารสถานที่และครุภัณฑ์,
ด้านวัสดุการอ่าน, ด้านการบริการและกิจกรรมและด้านการส่งเสริมการใช้ห้องสมุค
เปรียบเทียบกันจากความ เห็นของผู้บริหาร จากเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรแต่ละฝ่ายที่ เรื่องนั้น ๆ
เกี่ยวข้องด้วย และจากบรรณาธิการ เพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินงานแต่ละด้านนั้น ได้รับผล
คุ้มคํามากน้อยเพียงใด และมีอุปสรรคในการดำเนินงานอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการ
ปฏิบัติงานให้บรรลุ เป้าหมายของห้องสมุคมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย